

שבת קדש

בס"ד, פרשת בשלח | משפחת שני"ז

איש המחשבה והדעת

כחלוף שנה
להסתלקותו של
הגאון המופלא
רבי משה
שפירא זצוק"ל

// עמוד 14

וזאת התורה

חרב רפאל ברלזון

מדור זה מוקדש לזכרו ולע"נ של ידידנו הבלתי נשכח, הרה"ג רבי ישכר דב רובין זצ"ל בעל יצירת הענק "טללי אורות"

טיפה מן הים

כיצד ניתן לסבור שגם בשעת קריעת ים סוף עדיין היו עם ישראל בבחינת "הללו עובדי עבודה זרה" ח"ו? מדוע אין אומרים בשביעי של פסח הלל השלם לא כביטוי שמחה על טביעת המצרים, אלא על הצלתנו אנו? אם מלאכי השרת לא אמרו שירה משום "מעשי ידי טובעין בים" – הכיצד עם ישראל שוררו?

עצמם בסכנת מוות ברורה, בוודאי עשו תשובה. אז מה שייך לומר עליהם כעת "הללו עובדי עבודה זרה"?

בירושלמי מכות (פ"ב ה"ו) מובא "שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו, השיבה: ייסורים. שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו, השיבה: מיתה. שאלו לתורה חוטא מהו עונשו, השיבה: יביא אשם. שאלו להקב"ה חוטא מהו עונשו, אמר: יעשה תשובה ויתכפר לו".

הרי לנו שאף לבחינות החכמה והנבואה כו' לא היתה קיימת השגה בעצם מציאות התשובה שהוא חידוש נפלא של הקב"ה ברוב רחמיו – ולפי"ז אף המלאכים לא

וַיִּבְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיָּבֵשָׁה (יד, כב)

טיפה מן הים. מקריעת הים. מנהר היוצא מפי הגאון רבי דוד קאהן שליט"א, רב בימ"ד 'גבול יעביץ' ניו-יורק.

בשעת קריעת ים סוף תמהו המלאכים ואמרו: הללו עובדי עבודה זרה והללו – – (מכילתא)

ותמוה, הרי כבר לפני-כן נאמר להם "מִשְׁכָּבוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֹאֵן" (יב, כא) "משכו ידיכם מעבודה זרה והדבקו במצווה" (מכילתא), והם גם מלו את עצמם – ומה גם בשעת קריעת ים סוף שמצאו את

במה הונחו עצמות יוסף?

"וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ בִּי הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עֲצָמוֹתַי מִזֶּה אֲתָכֶם" (שמות יג, יט)

המחנך החסידי רבי זלמן ינקלביץ זכרונו לברכה אהב תמיד את קרבתם של גדולי תורה. כשראה ת"ח משוחח בדברי-תורה, מיד מיהר לעמוד לידו לקלוט מדברי תורתו וחכמתו.

פעם הגיע להתארח בעיר בו שהה, אחד מגדולי המוסר זצ"ל יחד עם קבוצת תלמידים לרגל שמחה משפחתית. בימים אלו היה נכנס-ויוצא אצל רבי ירוחם, ושוחחו בדברי תורה ואגדה. מספר פעמים נכח באי הערכה לרעיונות חסידיים שהשמיע באוזני המשגיח ותלמידיו.

פעם אחת נכנסו צייטט ווארט על הפסוק "נִהְיָ כְּצֹאֵן יוֹסֵף" (תהלים פ, ב) שהכוונה שהניחו את עצמות יוסף בתוך עור של כבש, ונכנסה בו באותו עור רוח חיים. למותר לציין באיזו תגובה נתקל הרעיון בקרב שומעיו.

חלפו יומיים והוא חזר למקום. הפעם ביקש לצטט לשון של תוס' שאנץ בסוטה יג. "במדרש יש ששמו עצמות יוסף בתוך עור של כבש ונכנסה בו באותו עור רוח חיים והיינו דכתיב נִהְיָ כְּצֹאֵן יוֹסֵף".

גדול המוסר שמע את הדברים ונחרד כולו בגלל המחשבה שזלזול חלילה בדברי חז"ל, תפס את שערות ראשו וזקנו בידיו בכאב עצום.

לא היה זה הגון להציג בפניהם מדרש בתור ווארט חסידי – וכי ציפה מהם לרוח-הקודש? אך אחרי ככלות הכל לימד אותנו אותו גדול שלמרות שלא עלתה על דעתו ברל של שמץ זלזול בדברי חז"ל – לאור המידע שעמד ברשותו – בכל זאת יש לחוות דעה בוהירות על רעיון כזה או אחר, עד שיתברר לך מוצא העניין ללא כחל ושרק.

עניינא דיומא: ט"ז בשבט

היה חסר לו ענף אחד, אז הוא לקח ענף מעץ אחר והרכיב אותו בתוך הגזע. אחרי שהיו לו כבר שישה ענפים כאלו בצדדים, אני זוכר שלעץ היו צמודים קרשים ארוכים. כדי שהענפים לא יסטו בצמיחה פראית מזרחה ומערבה – רק ימינה ושמאלה בקו ישר. הרבה זמן הקרשים היו קשורים, הענפים התעבו ונשארו בקו ישר.

כל זה אפשר היה לעשות רק כשהאילן היה צעיר... אילו לקחו אילן זקן אי אפשר היה לעצבו כך! [כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה...]. "הלומד ילד למה דומה? לדיו כתובה על נייר חדש" (אבות פ"ד מ"כ)

אבל עדיין יש שוני בין עץ לאדם. אין תקווה להפוך עץ מבוגר לצעיר, אבל אדם מבוגר יכול לפתח כוחות ולחזור להיות צעיר... [ובאמת הפסוק מופיע בתורה בלשון שאלה: 'כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה?']... [גאון יעקב]

סיפר הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל: אלה זוכרים את רמת-השרון של פעם, ברחוב אוסישקין – לפני שסללו את הכביש הראשי שם – הרחוב היה מכורכר וחול. היה שם על יד הכביש, בחצר, אילן עץ גויאבות שהענפים שלו היו בדיוק כצורת מנורה של בית המקדש.

באמצע – גזע עבה עולה ישר. משני צדדיו – שלושה ענפים מימין, שלושה משמאל, במפלס שווה ממש. אילו זה היה ממתכת היו בטוחים שזו מנורה שניתן להדליק עליה, כמנורת שבעה קנים. כך היה נראה העץ.

הכרתי את האדם שנתן לעץ את הצורה: כשהעץ היה קטן, היה קוצץ ענפים שגדלו בכיוונים אחרים. ומפתח רק את הענפים שבקווים הימניים והשמאליים בקו ישר ממש. אותם השאיר ואותם גידל שיצמחו אלכסונית עד למעלה.

אלא שבגמרא מגילה (שם) מובא כך: הפסוק אומר "וְהָיָה כְּאֶשֶׁר שָׁשׁ ר' עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם וְלְהַרְפוֹת אֶתְכֶם בְּזִישִׁי ר' עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם" (דברים כח, סג) שואלת הגמרא וכי שמח הקב"ה במפלתן של רשעים? עונה רבי אלעזר "הוא אינו שש אבל אחרים משיש, ודייקא נמי דכתיב כן ישיש ולא כתיב שיש, שמע מינה".

ולפי"ז מיושב ששם ישראל הם בגדר 'אבל אחרים משיש' ולכן יכלו לומר שירה על קריעת הים. משא"כ המלאכים שהם שלוחו של מקום, ואינם בבחינת 'אחרים', הם לא יכלו לומר שירה.

יסודי התורה הלכה א': "משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה... היה צריך להשקיע את המצרים קרע את הים והצילין בתוכו" הרי שמטרת קריעת ים סוף היתה כדי לאבד את המצרים וכן"ל.

"ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב 'ולא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה' (יד, כ), ביקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה" (מגילה י:)
מקשים העולם: אם-בן איך עם ישראל אמרו שירה?

השיגו את עוצם ותוקף כח התשובה ולכן דנו את ישראל לפי מעשיהם לפני ששבו בתשובה!

מובא ב'מדרש הרנינו' שבשביעי של פסח אין אומרים הלל השלם משום דכתיב 'בְּנֶפֶל אוֹיְבֶךָ אֶל תִּשְׁמַח' (משלי כד, יז)

וקשה, נאמר הלל מטעם שאנחנו ניצלנו – ולא מטעם שהם טבעו?!
אלא מכאן מוכח שעיקר נס קריעת הים איננו הצלת ישראל כמו איבוד מצרים – ועל זה באה השירה!
וכן עולה מלשון הרמב"ם (פרק ח' מהל'

מעשה למעשה

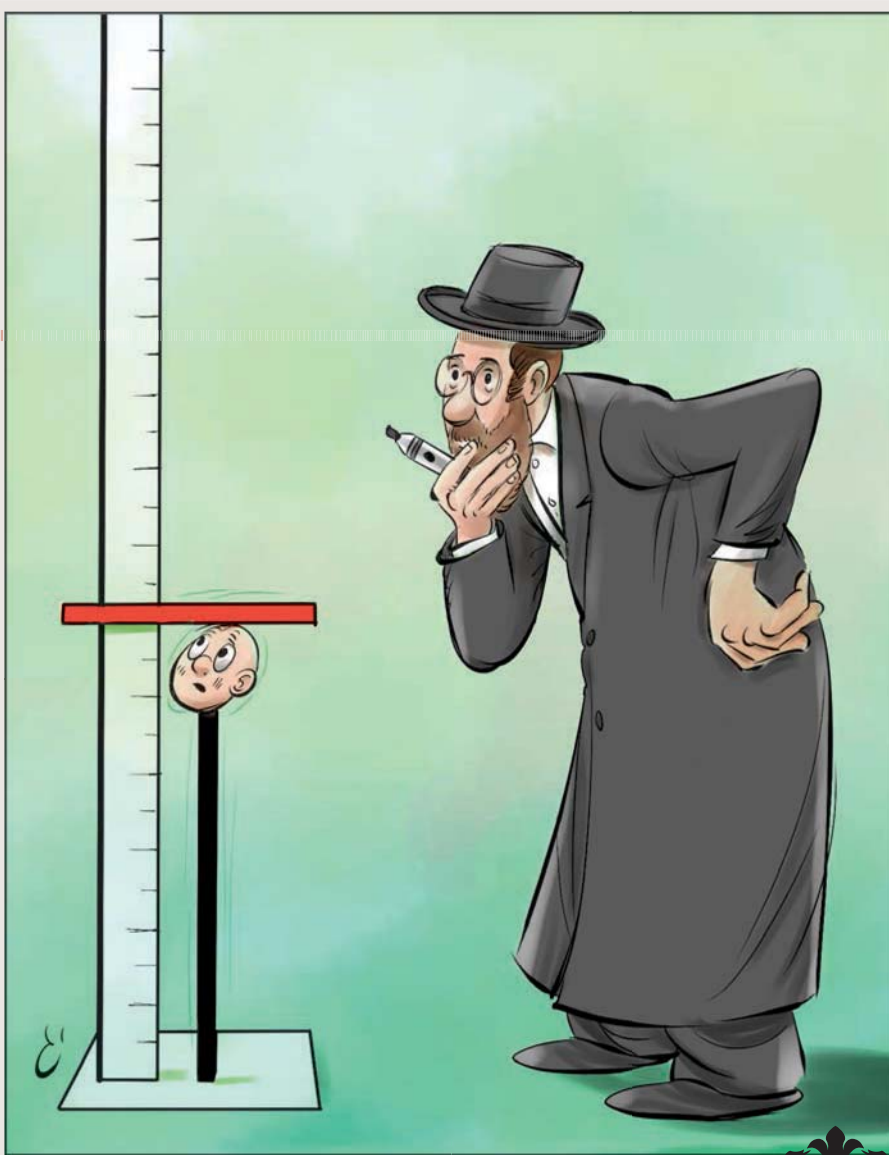
ישראל למברגר

מעשה:

סיפר הגה"צ רבי גרשון ליבמן זצ"ל, ר"י אור יוסף – נובהרדוק' צרפת: מרן ה'חזון איש' זצוק"ל שהה פעם בעיר מסוימת, שם היה מוזמן לסעוד בשבת-קודש אצל אחד מנכבדי העדה-יהודי נשוא פנים. לאחר כניסת השבת הבחין המארח בבעיה שהתעוררה בכיריים. הטשולנט היו ב'סכנת-נפשות'. האיש טיפל בבעיה ותכל'ס נכשל בחילול שבת רח"ל! ומה גרם לו לכך, הרצון למנוע מעצמו ביזיון מפני האורחים בשעת הסעודה.

למעשה:

מסקנת מרן ה'חזון איש' מהסיפור היתה חריפה: "אין לסמוך על שום אדם בשעת הניסיון!" ומכאן עד כמה חשוב לכוון בכל יום ב'לא לידי נפיון'. [דגל המוסר']

מעשה:

בחידה כזו פשוטה, לא נתקלו הילדים מעולם. המלמד צייר להם קו ישר על דף, תלה אותו מעל הלוח, ושאל: איך ניתן להקטין את הקו? שלוימחלה הציע לקצץ מצד ימין. מוישי העדיף לקצץ מצד שמאל. פסח, שתמיד מפתיע, הציע לקצץ קטע מאמצע הקו... אף הצעה לא הניחה את דעתו של המלמד – ורק עכשיו נזכר להבהיר שבעצם הדרישה שלו שהקיצוץ ייעשה בלי לנגוע בקו כלל! "יש לקפל את הנייר ולהסתיר חלק מהקו!" הציע מתושאל. הוא משום-מה חשב, שמה שמצליח לו בחיי היום-יום מתאים גם לכאן. שתיקת ייאוש שלטה בכיתה. לאף אחד לא היה רעיון ל'מעשה שדים' שכזה. לקצר קו בלי לגעת בו – הייתכן? ואז הציע נפתלי צבי להניח את הנייר בתנור, וכך הנייר יתכווץ ויחד עמו הקו. אבל המלמד טען שהחום ימיס את הדיו והקו דווקא יגדל... שרגא, שעד עתה שתק, הציע לצעוק

באוזני הקו בשורה רעה-רעה. כולם הרימו גבות בתמיהה והוא הסביר: אם "שמועה טובה תישן עצם" (משלי טו, ל) שמועה רעה בטח תפעל הפוך... כולם חייכו והמלמד הבין שהצעה יותר הזויה מהאחרונה כבר לא תבוא. יש לגשת לפתרון.

למעשה:

הוא ניגש לנייר ומתח קו ארוך במקביל לקו הקודם. ופתאום הקו הראשון כל כך התקטן! "קינדרלאד?" – סיים -- "אתם רוצים להיות גדולים? לעולם, אבל לעולם, אל תעשו זאת באמצעות הקטנת הזולת. פשוט, הגדילו את עצמכם!" יהיו הדברים לעי"נ בחור הבר-מצווה יהודה ז"ל בן יבדלחט"א הרה"ג רבי אופיר רחמים חיון שליט"א. תינוק של בית רבן טהור, בעל חיוך נצחי. למרות היותו בעל עוצמה פיזית ונפשית חזקה, נזהר שלא להקטין את ה'קו' של חבריו לכיתה, אלא להגדיל את ה'קו' של עצמו... גם בימי חוליו הקשים בטח בהשם ית' – יהי זכרו ברוך!

מעשה:

"זה מפואר מדי!" טען הבעל נוכח הקרמיקות עליהן הצביעה אשתו בחנות. ואז הוסיף מחשבה או טיעון: "מה הרב שטינמן היה אומר על זה?"...
המוכר החילוני התפוצץ מצחוק.

למעשה:

כשנרגע מהצחוק הסביר: "בשבועות האחרונים כל הזוגות החרדים שבאים לחנות הזו שואלים: מה הרב שטינמן היה אומר על זה? ואני שואל מי זה הרב הזה שלא מרשה לכם לקנות קרמיקות?"
לך תסביר לו מי זה 'הרב הזה' ש'הרס' לדור שלם את הטעם בעולם-הזה [לפחות עד היארצייט...]

מעשה:

הבחור יצחק ליבוביץ היה הרוח החיה בשיעוריו של מרן הגאון רבי שמואל ריזובסקי זצוק"ל, כשהוא מהיחידים ששאלו שאלות. פעם אחת שאל שאלה טובה מאוד, ולאחר השיעור ביקש רבי שמואל שיקראו בפניו את הבחור.
פנו לחפש אותו ומצאו אותו שקוע בתפילת מנחה.

למעשה:

התבטא מרן רבי שמואל בהתפעלות: "אני אישית לא מסוגל להתפלל מנחה מיד לאחר השיעור – אך כך בעצם צריך להיות, שההתלהטות בשיעור לא תהא על חשבון מנחה" – [נספר הזכרון 'עין הבאר' לזכרו של הגאון רבי יצחק ליבוביץ זצ"ל]

מעשה:

סיפר הרב משה שרר זצ"ל, נשיא אגו"ב בארה"ב (מובא ב'זכרון פנחס'):
"היה זה בימי בין המצרים של שנת תשכ"ב. קיבלתי לפתע הזמנה מהנשיא ג'ון קנדי להופיע לפגישה מצומצמת וסודית במשרדו. קנדי זימן אז לבית הלבן מספר מנהיגים של ארגונים יהודיים, בגלל הרוגז ששרר בציבור היהודי באמריקה על הצבעה אמריקאית נגד ישראל באו"ם, וקנדי רצה להסביר זאת – כרגיל במקרים כאלה."
"התקשרתי מיד טלפנית ל[מרן] הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל, ששהה אז במקום נופש הרחק מניו יורק, כדי לשמוע את חוות דעתו... אך מה הופתעתי כאשר מרן הגר"א קוטלר עיכב אותי בטלפון יותר משעה והשמיע באוזני הרצאה פוליטית ארוכה, מה לומר, כיצד לומר, ואפילו מה להשיב על טענות אפשריות של קנדי – כולל בעיות ביטחון של מדינת ישראל שעמדו אז על הפרק."
"הנה איש קרוש זה אשר מעולם לא קרא את ה'ניו-יורק טיימס' גילה התמצאות מדהימה בכל הארגומנטים [טיעונים] של השיחה על אודות בטחונה של ישראל".

למעשה:

מה שהדהים את הרב שרר יותר מכך, היתה העובדה שבפגישה גופא בבית הלבן נסוב כל הדיון סביב הדברים שאמר הרב שרר. "הם היו החשובים ביותר מבין דברי כל המשתתפים... ומשכו את מירב תשומת הלב של נשיא ארה"ב".

בנותן טעם להביא בקצרה את התיאור הבא, אותו סיפר הגר"י סורוצקין שליט"א, ר"י מאור אליהו בקרית טלז-סטון: למרות שהישיבה היתה ב'ליקווד', הוא עצמו נצרך להתגורר בניו יורק כדי לשאת את משא העם. בסופי שבוע שהה בישיבה והיה לן בחדר עם

אחד התלמידים. אותו 'חבר חדר' הינו ידיד שלי וממנו שמעתי את הסיפור הבא.
הבחור הזה הגיע מבית 'מתורבת' ו'אריסטוקרט', ומידי יום נהג לקרוא בחדר את ה'ניו יורק טיימס' על מנת להיות מעודכן בנעשה. יום אחד הבחין בכך רבי אהרן וסנט בו: "ענקל; אַ שאַד די צייט!" (חבל על הזמן). בתגובה החל הבחור להסביר את עצמו: "הראש ישיבה הרי יודע שאני מגיע מבית מתורבת – – שם לימדו אותי שאדם צריך להיות 'אינטליגנט'..."
רבי אהרן שקע במחשבה לרגע קט ומיד הגיב: "ענקל; אתה צודק! אדם צריך להיות אינטליגנט. ובפרט אני שפוגש הרבה אנשים – בוודאי שאשפיע עליהם יותר אם אהיה אינטליגנט".

"ובכן" הגביה את קולו "מה אעשה עכשיו? הרי השנה לא קראתי עיתון. תעשה לי טובה ותערכני אותי בחדשות. תראה, לא נחזור עד לימי מתושלח... אבל בחדשות של השנה האחרונה אני צריך להיות מעודכן!"
נעמד הבחור 'ללא חכמות', והחל להרצות את החדשות. לא היה שום טעם לרדת לפרטים אודות דברים שהתרחשו לפני חודשים, אך הוא היטיב להעניק תמונת מצב עדכנית.

כאשר סיים להרצות התבונן רבי אהרן בשעון ושאל: "בשבע דקות רכשתי את כל מה שאתה רוכש חצי שעה מידי יום ביומו!"...
וכך, בפקחות יתירה, קיבל הבחור 'שיחת מוסר' שארכה שבע דקות בלבד – אך תוקפה לשבעים שנה!
אין זה פלא שהיהודי הזה כיום 'מרבץ-תורה' (בקנדה).

תגובה:

ב'גיליון השלושים' לזכרו של מרן הגראי"ל שטינמן זי"ע, הובא כאן הסבר מפליא לעובדה שלאחר מותו כ"כ הקפיד שאפילו את התואר המינימלי 'הרב' לא יצמידו לשמו, ואילו בימי חייו הלוא ראה וידע שמכנים אותו בכינויים שונים ולא אסר זאת. ההסבר, בקצרה, היה שבימי חייו נצרך הדבר כדי שיהיו דבריו נשמעים אך לאחר ההסתלקות שוב אין צורך בכך (וכדמוכח מדברי ה'נפש החיים' וכו').

והנה מצאתי ש'נבואה נזרקה בבית המדרש' שכן ממש כדברים האלה סיפר הגאון רבי ברוך שפירא שליט"א, מראשי ישיבה לצעירים 'קול תורה', כאשר הגיע לנחם (הובא ב'יומן רשימות מימי השבעה – קובץ גיליונות'):

"לפני שנים רבות שמעתי כי הגאון רבי בונים שרייבר שליט"א שאל את מרן זי"ע על מה שביקש להיקבר בין אנשים פשוטים ושגם הרבנית ע"ה נקברה בקצה בית החיים, לא בין הרבנים. ומה הסיבה לכך – הרי סוף סוף הוא מנהיג את כלל ישראל, והוא יודע את זה!"

"השיב לו מרן זי"ע: תראה, אני איש פשוט ולא מיוחד, ומה שאני כעת מתעסק עם עול הציבור, משמים הטילו עלי את זה בשנים האחרונות, אבל אחרי שאני אלך מהעולם לא אתעסק כבר עם הציבור – אם כן אחזור להיות איש פשוט, וממילא מקומי בבית החיים עם אנשים פשוטים." והם הם הדברים – –

חומר מתאים למדור – מרקע אישי או שנשמע מבלי ראשון

ניתן לשלוח לת.ד. 1008 מיקוד 9100901 ירושלים. דוא"ל: 8126214@gmail.com

**"מסע המגן-דוד"
של מרן זצוק"ל
- לתקן עולם
במלכות ד'**

שלום במרום

מרן יצא למסעות החיזוק יחד עם כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א בצוותא ובמתכוון, כי היה זה שיעור לעולם כולו: יחד שבטי ישראל | יחד הם המריאו בדרך אל הלבבות, ובין שמים וארץ, כשהמטוס עשה דרכו בין עננים, עלו על שולחן מלכים דברים מרומי של עולם | מפגן האחדות המופלא שהקיף חלק גדול מתחנות הדרכים נחתם ונצרב במכוות אש על לוח ליבו של כלל ישראל | - 'דרכון ארץ' שקדם לתורה - והקמתה. פרק ב' - מסעם המשותף של מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ויבלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א

ולם ידעו כי מטרה אחת הייתה למסעם של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה רבי אהרן ליב שטינמן זצוק"ל ויבלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א: לרומם כבוד שמים. ההחלטה לקום ולהטלטל בצוותא אל מחוזות רחוקים גיאוגרפית אך קרובים אל הלב שעמס את האחריות לכל יהודי, יצאה מהנהגת יסוד אחת ויחידה: טובת כלל-ישראל. כבר בראשית הדרך, זמן קצר לאחר המראת המטוס מגמל התעופה בלוד והתייצבות בגובה הרצוי, הם התיישבו יחדיו במדור האמצעי שבמטוס הנוח שאפשר ישיבות רבות משתתפים. הנוכחים, אחר קבלת הרשות, נצבו נוכחם, מטים אוזן להאזין לשיחם ומתקשים לגרוע עין מן המחזה המופלא של שבת גדולי ישראל גם יחד. מה שבלט במיוחד זוהי האהבה הגדולה ששררה ביניהם, שהיו מודעים לה הרבה לפני העלייה למטוס. שיגם ושיחם נסב על הדברים הטעונים חיזוק בקהילות צרפת. הניתוח עסק בבקשותיהם של רבני הקהילות, אישי החינוך ופרנסי הקהל אשר טרם הנסיעה הריצו לשולחנם של גדולי ישראל שליט"א את תמונת המצב בקהילותיהם. הם הצביעו על הפרצות שיש לגדור, הדגישו את הטעון עידוד וחיזוק, ומיקדו עין אל החסר שיש להקים - קהילה וקהילה וצרכיה. שלושה נושאים מעיקים עומדים על סדר יומן של קהילות הגולה: שיעורי תורה, חינוך הבנים, וצניעות בכל המובנים: במעשה, בלבוש ובדיבור.

הדיון על פגעי הטכנולוגיה במהלך הטיסה
מימין: בסוד שיח במהלך הטיסה

ים

של היהודים בצרפת לשפת המדינה. הריבור בשפת המדינה הוא גורם משמעותי להתחברות עם גויי הארץ. "איני מבין מדוע נדבקו שם לשפה הצרפתית. הצעתי להם בעבר שידברו אפילו טורקית, או כל שפה אחרת מלבד צרפתית – ותייב אחריתם. זה ישמור שילדיהם לא יתחברו לגויים. ה'בית הלוי' מביא שעדיפה שנאת הגויים מאשר אהבתם, כי על ידי זה לא מתחברים אתם, השנאה היא חסד מחסדי הקב"ה, אמר אמירה נוקבת. כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א הוסיף את דברי חז"ל הידועים שהטעם שנקרא הר סיני בשמו זה, שממש ירדה שנאה לעולם – והיינו, שהשנאה ליהודים גורמת לכך שהגויים מתרחקים מבני ישראל.

ואם בנגעי תקופה ומועקות שעה עסקינו, זו הייתה רק שאלה של זמן עד שהם יגעו בעצב הרגיש. באנחה גדולה הם העלו יחדיו אז את אחת הבעיות המאיימות ביותר על נפש הדור הצעיר, וזו הייתה הבעיה החמורה כבר אז: בעיית האינטרנט שהייתה רק בראשית התהוותה. זוהי בעיה חובקת עולם, ציינו. בצרפת כמו באמריקה – ובשניהם גם יחד כמו בארץ-ישראל. המחשבים ואביזריהם, האינטרנט ודומיו, הולכים ונועצים את ציפורניהם החדות. זו תחבולת היצר שהעמיד ענין זה כרעת הדור וסכנתו, ועמה הוא מבקש להוריד לשאול-תחתיה צעירי וכשרי ישראל. ועתה במבט לאחור חוזים אנו כמה היו עיניהם צופיות ממש... 'סכנת ההתדרדרות הרוחנית כתוצאה מתקשורת המחשבים, היא נוראה! מי שנחשף לתכנים הפסולים מאבד את עולמו. כל באיה לא ישובו' – שח מרן ראש הישיבה רבי אהרן ליב שטיינמן זצוק"ל – 'יש להזהיר גדולים על הקטנים מפני סכנות אלו, הגורמות לחורבן רוחני איום ונורא, חלילה', הבהיר כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, נחרצות.

התחושה הייתה אז כי חייבים לעשות מעשה כדי למעט בנזקים, חייבים לגדור גדרים ולהתקין תקנות. צו השעה היה לבנות חומות-אש קודש, לבלי יצליחו לחדור דרכן כל מה שזר ליהדות. ומשאלה גדולה הייתה בפניהם של צדיקי הדור,

תוך כדי שיחתם, הם התלבטו איך יוצגו הדברים ליהודים רהתם, באופן שיזרעו בלבבות ויתחילו לנבוט. הם התחבטו במה להתמקד כדי לפקוק אוזנים שלעיתים הן ערלות, ואיך להאיר את העיניים – שלעיתים הן סומות וטוחות. בתוך הדברים, הזכירו גדולי ישראל את חשיבות הדיבור בלשון-הקודש, כגורם מברל בין ישראל לעמים: "אם היו יהודים בצרפת ובכל אתר היו מקפידים בכך עם עצמם ועם ילדיהם, יכולה הייתה השפה להוות חיץ בינם לבין זרים העלולים להטותם מדרך הישר ומנתיבות החינוך היהודי".

רשכבה"ג מרן ראש הישיבה זצוק"ל הזכיר את דברי ה"בנין יהושע" בפרק ל"ז מאבות דרבי נתן, שהביא בשם הרמב"ם שהעולם נברא בלשון הקודש והתורה ניתנה בלשון הקודש – וזו היא השפה היחידה, וזו השפה שכל אחד מבין. מציאות החיים מעידה שאם יכניסו אחד שנולד לחדר סגור בלי קשר עם הסביבה – הלשון בה ידע לדבר תהיה: לשון הקודש.

יברלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א הוסיף לדברים, כי הגם שאין ערוך ואין דומה ללשון הקודש בה ניתנה תורה לישראל ובה נברא העולם כאמור, עם כל זה משה רבנו ע"ה שנה את התורה בשבעים לשון. הבורא יתברך עשה חסד עם ישראל, בכך שקודם מתן תורה סבב אצל האומות ושאלם אם חפצים הם לקבל התורה. ובכוח זה, יהודים יכולים ללמוד ולהבין תורה גם בשפת המקום, בכל מקום שהם נמצאים. לכן אם יהודי גר בצרפת, הוא יכול ללמוד גם בצרפתית, ולהבין התורה. שהרי בלי תורה – אין קיום. לפתע השתנתה האווירה. משב רוח של דאגה נשמעה אז גם מבעד לחרכי הדברים. על פניהם של גדולי ישראל עלתה ארשת של עוגמה. הכאב עצום קיבל ביטוי במילים הנוקבות של מרנן ורבנן, כאשר נגעו באסון נישואי התערובת, המאיים על שלמות העם שהולך ומאבד אבר אחר אבר. גם יהדות צרפת סובלת קשות מתופעה זו. רבים מבניה ניתנים, מידי יום, טרף לשיני הטמיעה. מרן ראש זצוק"ל שב והרגיש, שחלק מן הבעיה נובע מהקשר

במרכז עורך "המודיע"
הרב ישראל שניידר בעת
הניתוב הביניים בלונדון.
מימין: זקניו ויאמרו לה
– בשיקגו

נגד המכשירים הסלולריים שאינם מאושרים ואינם כשרים. הוא הביע סיפוק מכך שמערכה זו צלחה. את הישגיה הגדולים הוא זוקף גם לעובדה שכולם פעלו באחדות: "הכנס הגדול בראשות מרנן ורבנן גדולי הדור, עורך הד עצום, כי כל שדרות היהדות החרדית השתתפו בה, כאיש אחד בלב אחד", שח מרן הגר"א ל שטינמן זצוק"ל וכ"ק האדמו"ר שליט"א הוסיף לרברים ואמר שיש לפעול ולעשות כך גם בעניין רעת המחשבים.

בכל אחד מהיכלי התורה, נשא כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א מילות ברכה חמות, בדרך כלל לאחר משאותיו של מרן זצוק"ל שנשא רעיונות מוסריים, כשבכל מקום, כמעט, אותו המסר. אך בכל מקום אמירה שונה המתאימה להם.

והנוכחים בכנס הגדול בארה"ב ששמעו בצמא את דברותיו של מרן זצוק"ל המשיכו והאזינו בקשב רב לברכת האורח הגדול – ברכתו של כ"ק האדמו"ר מגור: 'הברכה האחרונה בתפילת שמונה עשרה, היא ברכת 'שים שלום', אמר. 'אנחנו מבקשים שהקב"ה יברכנו בזכות השלום, בכל הבקשות שיהודים מבקשים, אני מאחל ומברך את היהודים פה, בברכת בני, חיי ומזוני, הרחבת הדעת ופרנסה. מדוע, עצרת נקראת גם ראש השנה. אני מאחל שתהיה לכולם שנה טובה...'.

קבלת פנים נרגשת

תיאור ייחודי שח לימים אחד המשתתפים שזכה להצטרף וראה מן הצד – את המסע המשותף של מרן זצוק"ל ויברלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א: 'מעטים הם הרגעים בחיי האדם שמציין תחת הכותרת 'רגע זה ייחרט בזיכרוני לנצח' – הוא פותח נרגשות – 'אך הרגע בו נשנק קולו של מרן ראש הישיבה

בבחינת: הורים יקרים, תנו לבכם ורעתכם, חייבים להיות מודעים לסכנות ולהשלכות החמורות. אסור שאת מלחמת החורמה אותה יש לנהל, יקבל מישהו בתחושה של 'גזירה'. הם לא באו לגזור גזירות. לא באו להקשות על החיים אלא לסייע בחינוך הילדים, בשמירת הדור. המלחמה המתבקשת, על כל מה שמשתמע ממנה – היא בראש ובראשונה לטובת הדור הצעיר. מי שנופל ברשת המקוונת – מגיע לשאול-תחתיה. 'באיה לא ישובו'. ח"ו. הם עלולים להפנות עורף, ודמעות הורים רבות כבר נקוו על שולחנם של גדולי ישראל. מי שכבר נקלע למיצר הזה, יתקשה להחליץ. הורים עלולים ח"ו לאבד את עצמם, ולהפסיד את ילדיהם – ניתחו גדולי ישראל את חומרת הסכנה. 'חוסו על נפשותיכם ועל נפשות ילדיכם', אמרו גדולי ישראל, שהפנו בהודמנות זו קריאה מנהמת-לב כואב ומיצר בצערם של ישראל. בעיצומה של ישיבה משותפת בשעה שהמטוס שייט בין עננים, הם זעקו להורים ולמחנכים לעמוד על המשמר למען בניהם ובנותיהם, דור העתיד. הם ידעו ששיחתם תקבל פומבי והזעקה-אזעקה תשמע ותהדהד. וכך מתאר באותה עת, אחד מבני הפמליה שעמד נרגש נוכח שיח מרומם זה: 'ואנחנו, שהורשינו להיות עדים לשיחה נוקבת וייחודית זו, הבנו היטב על מה ולמה. ידענו שלא כדי להשביע את הסקרנות באנו, אלא כדי לשמש לרברים מגבירי קול, כדי לתת להם תהודה. כדי לסייע שמסרים כה חשובים בשעת מעוף השמיים, נוליד את הקול, אל הלבבות...'.

השיחה נסבה על מעלות וגדר הקדושה. מרן הגר"א ל שטינמן זצוק"ל הזכיר מחלוקת רש"י והרמב"ן עה"פ 'קדושים תהיו', רש"י: 'הוא פרושין מן העבירה, רמב"ן: 'קדש עצמך במותר לך', שזו מדרגה גבוהה שלא כל אחד יכול להשיג. כ"ק האדמו"ר שליט"א הזכיר דברי ה'פרי צדיק' בעניין זה, שכל הגודר ומונע עצמו בדבר אחד של רשות הר"ז קיים מצוות 'קדושים תהיו'. הוזכרו דברי החי' הרי"ם, שכל אחד במדרגתו יש לו סיוע. לאנשים בעלי מדרגה נאמר: קדושים תהיו וגו' – אני ד' אלוהיכם. לקטנים במדרגתם: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו וגו' – אני ד' אלוהיכם. לנמוכים מהם: אל תפנו אל האלילים וגו' – אני ד' אלוהיכם. הקב"ה מדבר אל כולם, הקב"ה נמצא עם כולם.

כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א המשיך ואמר: 'כתי' אני ד' השוכן אתם בתוך טומאותם – פסוק זה הינו גם בקשה. הבורא יתברך נמצא עם יהודי בכל מקום, באשר הוא, גם בהיותו בשפל-מדרגה, ועל כן הוא מבקש מיהודים לכל יגיעו למקומות שפלים, 'אנא אל תפריעוני', 'שטערט מיר נישט'... בהמשך דבריו הזכיר מרן הגר"א ל שטינמן זצוק"ל את המערכה

קבלת פנים בלום אנג'לם. מימין: שו"ת למחנכים

מה היא תורה, רבים מתבוללים רח"ל. רק מעט יהודים חרדים נותרו בעולם, ומתוכם מעט מעט בני ישיבות. לא לכל יהודי יש אפשרות וזכות לשבת ולשקוד על התורה. עליכם להתחזק מכל רגע שאתם יכולים לשהות בבית המדרש, ולנצל כל רגע ללימוד תורה, וכל רגע של לימוד תורה הוא נצחיות. כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א הצטרף לדברי מרן ראש הישיבה זצוק"ל בהשמיעו דברי ברכה קצרים וקורא לבני הישיבה לנצל את זמנם ללימוד התורה. אם יש זכות, אפשר לשבת וללמוד, כדברי חז"ל: הכול תלוי במזל, אפילו ס"ת שבהיכל'.

דוגמא להערכה שהייתה בין גדולי התורה במסעם, ראו בני קהילת אנטוורפן שבאו בהמונים לחלוק להם כבוד כיאה לכבודה של תורה.

כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א ביקר בעיר יום קודם לכן. תיאר רב הקהילה הגר"א שטרנבוך - שהייתו במחיצתנו היוותה התעלות גדולה ליהודי אנטוורפן וגרמה להתרגשות גדולה. שטחתי בפניו את בקשתי שיישאר בעיר ליום נוסף, עד אחרי ביקורו של מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל - שהגיע יום אחד כך - הוא השיב לי שעליו לחזור לארץ ישראל.

העליתי את הרעיון שהוא ישוב לארץ ישראל עוד לפני שבת, יחד עם מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל, שהיה אמור לעזוב את העיר בליל שישי. ואז הפליג בשבחו של מרן הגרא"ל זצוק"ל וענה במשפט מדהים: "הוא יחיד בדור בעניין הזה. רק הוא מסוגל לדלג על שינה, לקום ותיקן ולהמשיך ברגל. הוא לא מתעייף...". ואכן, כאשר הוא הגיע לכאן לא הייתה ניכרת בו עייפות כלשהי, למרות שגם אנשים צעירים מתעייפים מטיסה. אלו הם לא כוחות טבעיים, אלא כוחות של מתנת שמים, ולא כל אחד יודע להשתמש בהם לשם שמים.

'לצערנו הביקור היה קצר מידי' - שח אז הגר"א שטרנבוך - 'בסך הכול שעתים! אנו מייחלים לכך שהשפעת הביקור תישאר לתמיד, אבל נותרנו עם טעם של ציפייה לראות כאן שוב את גדולי ישראל שמטריחים עצמם לבוא הנה ולהשפיע עלינו מאורם. אמנם קשה לנו לבקש מיהודי בגיל הזה להטריח עצמו שוב, אבל הטעם שנותר הוא טעם של תקווה לפעם נוספת... טעם של עוד.

עדת המזרח שהתרשמה מביקור גדולי התורה האשכנזים...

בצרפת היה זה מסע ארוך ומייגע, שבו טרחו ובאו מרן זצוק"ל וכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א לכלל הקהילות התורניות בכל

המשך בעמוד 31

"ואנחנו, שהורשינו להיות עדים לשיחה נוקבת וייחודית זו, הבנו היטב על מה ולמה. ידענו שלא כדי להשביע את הסקרנות באנו, אלא כדי לשמש לדברים מגבירי קול, כדי לתת להם תהודה. כדי לסייע שמסרים כה חשובים בשעת מעוף השמיים, נוליך את הקול, אל הלבבות..."

רבי אהרן ליב שטינמן זצוק"ל בהשמיעו את המשא המרכזי שנשא בפני חברי מועצת גדולי התורה בארצות הברית, הוא אחד הרגעים שנחרטו בזיכרון הכול לנצח. זה שיאו של המעמד המרגש בו התכנסו חברי מועצת גדולי התורה של ארה"ב כדי לקדם את פניהם של מרן ראש הישיבה זצוק"ל ויבלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, שהגיעו מארץ הקודש כדי לחזק ולבצר את חומות החינוך והיהדות בארץ הקודש. קבלת הפנים נערכה בביתו של כ"ק האדמו"ר מנובומינסק שליט"א.

שעה ארוכה לפני פתיחת ישיבת מועצת גדולי התורה, סגרה משטרת ניו יורק את הרחובות לתנועת כלי רכב. המוני יהודים חרדים לדבר ד' עברו בדרך לעבר בית המדרש של ישיבת נובומינסק בראשות כ"ק האדמו"ר שליט"א. כולם ביקשו לראות, על הגגות, על החלונות, על גבי המכוניות, על כל צד אפשרי נוכחים בחורי חמד, בני ישיבות, אברכים, לצד ציבור בעלי בתים, וכולם מבקשים אך ורק לזכות ולראות את פניהם של גדולי תורה המגיעים לישיבתה ההיסטורית של מועצת גדולי התורה יחד עם האורחים הדגולים מארץ הקודש.

סמוך לשעה ארבע אחר הצהרים מגיעים מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל ויבלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א יחדיו במכונית אחת לבית מדרשו של כ"ק האדמו"ר מנובומינסק. כ"ק האדמו"ר שליט"א מקדם את פניהם בשערי בית המדרש. מאות תלמידי הישיבה ועמם המוני בעלי בתים שהמתינו באולם נדרכים, הם הושלך באולם, כאשר נכנסים גדולי ישראל לאולם, פורצים בני הישיבה בשירתם - אור זרוע לצדיק וימים על ימי מלך תוסיה. לאחר תפילת מנחה ברוב עם, השמיע מרן הגרא"ל שטינמן לבקשת כ"ק האדמו"ר מנובומינסק שליט"א - דברי חיזוק לבני הישיבה: 'עליכם להיות המאושרים שבאדם על הזכות הגדולה שנפלה בחלקכם לשבת ולהגות בתורה, לדאבוננו, לומדי התורה הם מעטים בעולם מתוך מיליארדי אנשים שיש בעולם, יהודים הם המעט. ומתוך היהודים בעולם רובם אינו יודע רח"ל

בביקורו האחרון של מרן ראש הישיבה הגרעי"ל שטינמן זצוק"ל במקסיקו סיפרו לו על הקהילה האשכנזית שקמה במקום, וחפצה להקים מגדלור של תורה כפי שקיים בקהילת כתר תורה וארם צובא לבני עדות המזרח | בדבריו ביקש: "תקימו כולל אברכים למצוינים שיחדירו כאן

אווירה של תורה, ואז הקהילה כולה תתחזק והאשכנזים ימצאו אף הם את מקומם כאן כקהילת בני

תורה אמתיים" | מאז מתהלכים כל ראשי הקהל ורבני הקהילות, במגמה לנסות ליצור את ה'צוואה' האחרונה שהם שמעו ממרן זצוק"ל וראו כמה הדברים קרובים לליבו הטהור | פירות הדינר הענק יוקדשו לקיום "הצוואה": כולל איילת השחר | ישיבה על קברו

צוואתו

זצוק"ל וראו כמה הדברים קרובים לליבו הטהור. 'לא האמנו' - שח לנו אחר מראשי הקהילה בקול נרגש - 'שהצוואה תתמלא ותתגשם בדיוק לאחר סילוקו, כשאנו עומדים עתה בפני אירוע היסטורי - שפירותיו ייסוד כולל 'אילת השחר' - למלא את רצונו באותה שיחה מרוממת, להקים בעיר כאן כולל אברכים אשכנזים בעלי תריסין שישפיעו על הקהילה כולה לרוממה ולהאדירה'.

פריחתה של קהילת באשכנזים

מדינת מקסיקו מזוהה בדרך כלל מזה עידן עם יהדות ספרד, אך בעשור האחרון קיימת פריחה חסרת תקדים של קהילת בני התורה האשכנזים. היא מתבטאת בין היתר במספרם ההולך וגדל של תלמידי המוסדות שנפתחו במקום בהכוונת גדולי הדור, ובראשם מרן הגרעי"ל שטינמן זצוק"ל שעד לאחרונה התווה והנחיל את מורשתו ורוחו על פיתוחה של הקהילה. בקרב הרבנים והעסקנים

יה זה מראה שלא ישכח מאיש.

לפני שבע שנים בביקורו האחרון של מרן ראש הישיבה הגרעי"ל שטינמן זצוק"ל במקסיקו, הוא הגיע לכנס מחנכים שהתקיים כאן במסגרת הקהילות התורניות בעיר, וסיפרו לו על הקהילה האשכנזית שקמה במקום, וחפצה להקים מגדלור של תורה כפי שקיים בקהילת כתר תורה וארם צובא לבני עדות המזרח.

מרן זצוק"ל התרגש מאד מהדברים, ובתוך כדי דבריו למחנכים ולראשי הקהילות, התבטא באומרו - 'למה שלא יהיה כאן חיוזק גדול יותר? תקימו כולל אברכים למצוינים שיחדירו כאן אווירה של תורה, ואז הקהילה כולה תתחזק והאשכנזים ימצאו אף הם את מקומם כאן כקהילת בני תורה אמתיים'...

הדברים שיצאו מליבו הטהור חדרו לליבות השומעים, ומאז מתהלכים כל ראשי הקהל ורבני הקהילות, במגמה לנסות ליצור את ה'צוואה' האחרונה שהם שמעו ממרן

שיעור וחיזוק האברכים במקסיקו סיטי. בתמונה הקטנה: חברות רשכבה"ג מרן זצוק"ל בבולל במקסיקו. הצוואה מתקיימת

ל אותו צדיק

הגדול רבי אהרן פלדמן שליט"א – ראש ישיבת נר ישראל בכולטיומור, הגאון הגדול רבי יוסף הררי רפול שליט"א – ראש ישיבת 'עטרת תורה', הגאון הגדול רבי משה יהודה שלזינגר שליט"א – ראש ישיבת קול תורה, הגרא"י פינקל שליט"א – ראש ישיבות מיר, הגר"י אייכנשטיין שליט"א – ראש ישיבת יד אהרן, הגרי"מ וייס שליט"א – ראש ישיבת נחלת הלויים, וכמו"כ הרה"ר לישראל רבי דוד לאו שליט"א. בדינר ישתתפו כל רבני הקהילות המקומיות ובראשם הרבנים הגאונים הרב הראשי רבי שלמה טוויל שליט"א, רבי דוד שווקה שליט"א – ראש מוסדות 'אר"ם צובה' ורבי אברהם שבות שליט"א – ראש מוסדות 'כתר תורה'.
אם חפצים לאפיין עד כמה מדובר באירוע לכבוד התורה, מעיד בפנינו אחד המארגנים, כי המוזמנים הראשונים שהוזמנו כבר לכנס ומקומותיהם שמורים היטב הינם 200 אברכי הקהילה ונשותיהם, שנשיא הדינר הנגיד ר' שלמה יהודה רכניץ מלוס אנג'לס ביקש להזמין ראשונה, כי

המקומיים לא שוקטים על השמרים, ומתכננים את העתיד באמצעות דינר היסטורי הגורם להתרגשות רבה במקסיקו ומחוצה לה, כאשר פירותיו יהיו קיום צוואתו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל להקמת כולל האברכים המיוחד 'אילת השחר'.
רכבת אווירית של גדולי תורה ונגידים מכל רחבי העולם תעשה את דרכה בעור כחורש לעיר הבירה מקסיקו סיטי, שם מתוכנן ביום שנכפל בו כי טוב, ה' באדר, דינר ענק למען מוסדות 'דרך אמת', ובהשתתפות רבני וחברי הקהילות במקסיקו. הדינר, כאמור, יעמוד בסימן ההתפתחות ומתוך מטרה למסד את היהדות החרדית האשכנזית במקסיקו למען עתיד חינוך הילדים.
בין גדולי התורה שכבר אישרו את בואם לדינר – גדולי ראשי הישיבות וחברי מועצות גדולי וחכמי התורה בארה"ב ובישראל: הגאון הגדול רבי שמואל קמנצקי שליט"א – ראש ישיבת פילדלפיה ונשיא מוסדות 'דרך אמת', הגאון

אמת' הרה"ג יצחק זאב דודזאן, הרב הגאון רבי יהושע גרצולין, מראשי ישיבת 'לב אליהו' וחבר ועדת החינוך, ופטרוני המוסדות ר' שכנא מרקוביץ, ר' מיכאל מיסלבודקי, ור' מרדכי זילבר. בוועדה המכינה מציינים בשיחה עמנו, כי הכוח המניע להחלטות ההיסטוריות הם דברים שהשמיע מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל בביקורו במקסיקו לפני כשבע שנים, אז הורה לרבנים לפעול לביסוס והרחבת המוסדות. במקסיקו רואים בכך שליחות קודש – לממש את צוואתו של מרן ראש הישיבה. במישור המעשי, הם מקווים להקים בעקבות הדינר כולל ראשון מסוגו, 'איילת השחר', שיופעל על ידי מוסדות 'דרך אמת', בו ילמדו בצוותא אברכים אשכנזים וספרדים, שיגבירו את קול התורה במקסיקו.

הם נושאי התורה, ולכבודם כל השמחה שבכעטיים תורחב קרן התורה עד מאד.

בשורה ליהדות החרדית כולה

יהדות מקסיקו על כל קהילותיה מתלכדת סביב האירוע. בימים האחרונים יצאו למעלה מ-50 גדולי תורה מישראל וארה"ב בקול קורא נדיר ומשותף. תחת הכותרת 'קריאת קודש להרמת קרנה של תורה ב'מקסיקו', הם כותבים: 'הננו קוראים לכל יושבי העיר מקסיקו יצ"ו לבוא ולהשתתף בערב חשוב וגדול לכבודה של תורה למען עתיד חינוך ילדי החינוך החרדי האשכנזי במקסיקו'. בראש החותמים: מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א, ואליהם הצטרפו בין היתר הגאון הגדול

הגאון רבי יהושע גרצולין שליט"א מקבל את ברכת מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א ואת ברכת הגאון הגדול רמ"ה הירש שליט"א לקראת האירוע הגדול

ניצני המהפכה

הכול יודעים כי קהילות למופת הוקמו ברחבי מקסיקו, במוסדות ארם צובא וכתר תורה, ועתה ביוזמת מוסדות דרך אמת בראשות הרה"ג רי"ז רודזאן שליט"א, העומדת תחת נשיאות הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א, העומד עליהם ומשקיע כל מרצו בהקמת ופריחת המוסדות לתפארה, ולכן נערכים עתה לקראת הדינר החשוב, שבמסגרתו להנציח את הקהילה ולהקים מוסדות חרדים במקסיקו, כשהכול מתארים שאלו היה מילותיו האחרונות של מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל שאמר כאן בביקורו האחרון בקהילה, 'למה לא לעשות יותר חזק, כי העיקר שיהיה כולל גדול ולא קטן', ועתה עומדים ליישם זאת כראוי. בשיחה עם אחד מנכבדי הקהילה, אנו שומעים כי מה שעומד מאחורי הרעיון עתה, כי הם חפצים להקים כולל ייחודי 'אילת השחר', כהמשך לחיי הקהילה התורתית האשכנזית שהייתה במקום מימים ימימה. כבר לפני כ-100 שנה הדתיים היחידים שהיו כאן היו האשכנזים, והספרדים למדו בדרך כלל במוסדותיהם, ואחרי זה לא היה לכך יותר קיום ורובם התפורו, והספרדים הקימו מוסדות תורה לתפארת, בראשותם של הגאון

רב"ד פוברסקי שליט"א, הגאון הגדול ר"ש קמנצקי שליט"א, הגאון הגדול ר"ד פינשטיין שליט"א, הגאון הגדול רמ"ה הירש שליט"א, כ"ק האדמו"ר מנובומינסק שליט"א, הגר"ש בעדני שליט"א, הגר"י עדס שליט"א, הגר"י הלל שליט"א, הראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א ועשרות גדולי תורה נוספים. הרה"ג יצחק זאב דודזאן שליט"א, ראש מוסדות 'דרך אמת', מספר ל'מוסף שב'ק' כי האירוע גורם להתרגשות רבה במקסיקו ומחוצה לה. 'לפני למעלה מיובל שנים עלו לכאן מאירופה – והיהדות החרדית האשכנזית מצאה כאן בית. בעשרות השנים האחרונות רבים עזבו את המדינה, ואלה שנותרו שלחו את ילדיהם למוסדות החינוך הספרדיים העושים עבודת קודש נפלאה. בשנים האחרונות הולכת וגדלה קהילת בני התורה האשכנזים, ובחשדי השם, מוסדותינו מונים כיום כ-250 תלמידים. השאיפה שלנו להגדיל ולמסד את הפעילות ולפתוח כולל ומוסדות נוספים עבור בני התורה האשכנזים בדרך החינוך כפי שקיבלנו מרבתינו זצוק"ל ויבלחט"א. זהו יום בשורה ליהדות מקסיקו וליהדות החרדית כולה'. משלחת רבנים ונכבדים ממקסיקו חזרה השבוע מביקור בארה"ב, שם נועדו עם גדולי התורה להזמין לאירוע ההיסטורי ולקבל את הדרכתם. בראש המשלחת עמדו ראש מוסדות 'דרך

ומה עומד מאחורי יוזמת הדינר?

הרעיון העומד מאחורי הדינר שלכבודו הוכן הקול קורא, שבו מרבית הרבנים בעולם, לצד ארבעת רבני הקהילות במקסיקו, יוצאים בקול ברור על הרעיון להקים כאן מוסדות לתפארה, ומלבד כל חברי המועצת בארה"ב ומארה"ק, וגדולי חכמי ספרד, בראשות הגאון הגדול ר"ש קמינצקי שליט"א נשיא המוסדות, נוצר גל של ארבעים רבנים ממקסיקו שחתומים על העניין ורוחפים זאת.

הנושא העיקרי הוא הרמת קרנה של תורה במקסיקו, והכסף שייאסף בע"ה בדינר ילך לחזק אותם, כשהחידוש המיוחד הוא הכולל, כי לא חשבנו בתחילה לפתוח עוד כולל, אך נוכח בקשתו להביא אברכים מיוחדים שיקימו כאן את ביתם, ובכך ישמע קול התורה בעיר ויהדהר בכל מקום, זוהי תהיה בשורה

רבי אברהם שכות שהקים את קהילת 'כתר תורה', והגאון רבי דוד שווקה שהקים את קהילת 'ארם צובא', שהם שתי קהילות חשובות, ובעשור השנים האחרונות הוקם מוסדות דרך אמת עבור הקהילה האשכנזית החרדית בראשות הרה"ג י"ז דודזאהן. ואימתי החל ביסוס הקהילה התורתית לחלקיה השונים? מיד אחרי מלחמת העולם הנוראה, הגיעו למקסיקו משפחות רבות, לא הייתה בהם את התורה שתפיח בהם אווירה תורנית, ולכן רבים מהם התקלקלו, ועתה חפצים להשיב זאת לימי קדם בצורה מיוחדת.

לפני כ-30 שנה הוקם כולל 'ברכת שמואל' לאברכים, ע"י נגדי אשכנזים חרדים בעיר, כשבראשות הכולל עמד הגאון רבי מאיר ברנר שליט"א מחשובי תלמידי הגאון רביי שניאור קוטלר

הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א חותם על הקריאה

לעיר כולה.

הרב הגאון רבי יהושע גרצולין שליט"א מראשי ישיבת לב אליהו וחבר ועדת החינוך של מוסדות דרך אמת מספר למוסף שבת קודש שבר בבר חפצים לפתוח ישיבה קטנה על טהרת הקודש במקום, כי החיידר נגמר עתה בכתה ט' לראשונה, והקמת הכולל "אילת השחר" בתוך מוסדות דרך אמת יגדיל ויחזק את תלמידי הישיבה קטנה של מוסדותינו, וכל זה בהכוונת חברי ועד החינוך הנוספים הרה"ג יהודה רזומברג שליט"א ראש כולל ברכת שמואל, הרה"ג נפתלי ברינגר ראש כולל במוסדות כתר תורה, והרה"ג יוחנן גריקל ראש כולל במוסדות ארם צובה.

הבשורה הגדולה היא שיש כאן מעל 400 אברכים הלומדים מבוקר ועד ליל, ויש בעיקר כ-20 כוללים, ולכן כולם מרגישים דווקא עתה כשרואים כמה קול התורה משפיע על האזור כולו, שהגיע הזמן להגדיל תורה אצל האשכנזים בצורה חזקה יותר, ולקראת זאת נערכים עתה כולם כאיש אחד בלב אחד למען המעמד ההיסטורי שיתקיים אי"ה בה' אדר השנה.

ועתה לקראת המעמד הכול צופים לקול תורה שיתחזק ויהדהר מקצה הארץ ועד קצהו, ובכך יורחבו כל המוסדות לתפארה בע"ה.

זצוק"ל, ולפני כ-10 שנים הוקם החיידר האשכנזי הראשון במקסיקו, שהנשיא שלו הוא הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א, אך בתחילה היו בו מעט ילדים, אך לפני חמש שנים נכנס לכהן זאת רבי יצחק זאב דוידזון שליט"א בוגר ישיבת נחלת הלויים, שלקח המושכות לידי, וב"ה כיום יש כמאתיים חמישים ילדים בשלש מוסדות בלעה"ר, ובנוסף לכך ישנם מאות משפחות חרדיות המגדלות את ילדיהם לתורה ויראת שמים.

המפנה הגדול החל כשהגיע הנה מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, וביקר במוסדות 'ברכת שמואל' וענה לשאלות בנושאי חינוך ואידישקייט, יש לנו הקלטה נדירה כל כ-40 דקות שבהם הוא עונה בפירוט ונותן ייעוץ למחנכים, ובסופו של דבר ראה לנכון להרחיב גבולות הקהילה, ואמר תעשו כאן משהו גדול ותגדילו את הקהילה. אנו ראינו בכך צוואה, ולכן עתה לאחר סילוקו מרגישים אנו חובה וזכות לפתוח את הכולל על שמו ולראות זאת כצוואתו לקהילה התורתית במקסיקו.

באירוע יוקרן אי"ה סרט ומצגת שתתאר את עליית היהודים מחלב, ואיך התחילו לפרוח כאן המוסדות ועולם היהדות האשכנזית, כשהמיוחד הוא ביקורו של מרן זצוק"ל לפני שנים בודדות שהרהים את כולם והותיר חותם להפריח קול התורה בעיר.

הרב מ. ברמן

וראו כי קרן...

פני משה

נו משוחחים עם בנו הגדול של הגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל, הרב הגאון רבי אברהם שליט"א, במלאת יום השנה הראשון לסילוקו, הוא חושף בפנינו מצפוני ליבו: 'כל מי שראה את אבא זצוק"ל ואפילו לא שמע ממנו דבר, ואפילו אם הוא במבט ראשון לא ידע מי הוא, הוא ראה מצורת הנהגתו, מדיבורו, מהילוכו וממעשיו, שלפניו עומד איש מעלה, ולא כזה שעבד על עצמו והרגיל עצמו בכל מידותיו והנהגותיו המיוחדות, אלא שחכמתו היא שהביאה אותו ממילא ללכת בדרכו זו, וכל צורת האדם שבו היתה צורת האדם החכם'.

הוא מוסיף ואומר, כי אם חפצים לתאר ולו במקצת אורות דמותו, ניתן לומר עליו את שנהג לומר מרן הסבא מסלבודקה זצוק"ל על רעו מרן הסבא מקעלם זצוק"ל, את מליצת מרן החתם סופר זצוק"ל – 'וקרא בה כל ימי חייו', שסיפור חייו תהיה התורה, וכשקוראים את התורה, קוראים את סיפור כל ימי חייו. כך אוכל לומר על אבא זצוק"ל. אם נבא לתאר את צורת הנהגתו, מידותיו ותכונות נפשו, אין לנו אלא לקרות את דברי המורה הגדול הרמב"ם בפרק חמישי מהלכות דעות, ובהם יהיו נקראים כל ימי חייו.

השפעתו היתה גדולה בכל מקום, איך מסבירים את התופעה שכולם מכל

עצם חייו עצמם איש לא ראה וידע. כל אחד היה נראה לו שהוא מכירו ויודעו, וכל אחד הכיר בו פנים אחרות, אבל האמת היא שכולם לא הכירו אלא קרני אור זוהרים מתוך פנימיותו | בעצם פנימיותו, לא דרך בה אדם. גם כשיצא וגילה עומקו כלפי חוץ כדי להשפיע, תמיד היה חוזר מיד ל'ביתו' לעומקו ופנימיותו שהיא ליוותה אותו כל ימי חייו | שיחה עם בני המשפחה ומקורביו של הגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל במלאת השנה לסילוקו

נושא דברים בדוכל ישיבת פוניבז

לסוד הענין ולשרשו, אבל אחרי כל זה עדיין העולם החיצון הוא הנתפס אצלו כעצם הדבר, ומה שהשיג את הסוד פנימי והנסתר, זה הוא החידוש והצריך ראייה עבודה. אבל אצל אבא זצוק"ל, היה הדבר להיפך. עבור הדבר האמיתי היה הפנימי והשרשי וכל ההשלכות למעשה ברובד החיצוני לא היו אלא תוצאות של עצם הדבר הפנימי. תמיד הפך את מבטו שלא לראות מהגלוי אל הנסתר, אלא להיפך מהנסתר אל הגלוי, ולכן העולם שהוא חי בו היה עולם של פנימיות ושל שרשי כל דבר וסודותיו. וכשזהו העולם שכולו בתי גוואי פנימיים, כך מצליחים להחדיר עומק לכל הנצרך.

בשל כך הוא הצליח לעתים במילות ספורות לחולל מהפך, כך אירע עם נער צעיר ששוחח בתפילה, והיה זה ליד אבא זצוק"ל, כשסיים אבא את התפילה נעץ בו מבט חמור סבר. אותו נער הצטרך בפניו באומרו שזה כבר סוף התפילה... השיב לו אבא – אמרת כבר 'אמת מלכנו אפס זולתו'?! ומספר אותו נער שמאז בכל פעם שמגיע למילים אלו בעלינו לשבח הוא מתרגש מחדש, כי הוא החדיר בו להביט בעומק המילים.

על מאורע דומה שח אחד המתעסק רבות עם נוער נושר, שהיה בחור חצוף שלא הצליחו לקדמו, וכל מי שביקרו הוא מיד זלזל בו. פעם עמד במקום שאבא זצוק"ל עבר, ואבא קלט ברגע את נפש הנער, פנה אליו ואמר 'מצח איש זונה מאנת הכלם...'.

מתוך עולמו הפנימי, ולא לגלות את אותו עולם פנימי עצמו שבו הוא שרוי, הוא זה שאין השפעתו מוגבלת לסגנון מסוים כבני המקום או העיר, אלא בכל מקום מצליח הוא להשפיע במידה על סגנונות שונים. ולכן אצל שמואל אמרו טעם הדבר שהצליח לשפוט בכל מקום, 'כי שם ביתו', שלא היה בגלות בכל מקום שהלך, אלא שנטל עמו את ביתו ולא היה כלל בגלות.

סוד הענין של אבא זצוק"ל היה 'כי שם ביתו'. עצם חייו עצמם איש לא ראה וידע, וכל אחד היה נראה לו שהוא מכיר ויודעו, וכל אחד הכיר בו פנים אחרות, אבל האמת היא שכולם לא הכירו אלא קרני אור זוהרים מתוך פנימיותו, אבל את עצם פנימיותו עצמה לא דרך בה אדם. זוהי הסיבה שהצליח להשפיע בכל מקום, כי מה שאדם אינו מצליח להשפיע במקומות שונים, הוא היות והאדם חי את הרובד החיצוני, אבל מי שחי את השרש הפנימי האמיתי שלו, זה כולל כל הפנים של גילוי. וגם כשיצא וגילה עומקו כלפי חוץ, תמיד היה חוזר מיד ל'ביתו' לעומקו ופנימיותו שהיא ליוותה אותו כל ימי חייו.

זו הסיבה שהיה בו עומק בה מופלא בכל תחום?

אכן, בנוגע שבעולם, בכל ענין וסוגיא, ובכל דבר שאדם מעיין בו, הוא רואה את הדברים החיצוניים הגלויים, ומתוך שהוא לומד היטב את החיצוני הוא מגיע לטעם הפנימי והנסתר, ויודע לרדת

הסגנונות נברכו אחריו ממש?

כולם יודעים כמה אבא זצוק"ל הכ"מ השפיע בכל המקומות בהם היה ובכל סוגי הסגנונות, בארץ הקודש ובאמריקה, בדרום אמריקה, בצרפת וברוסיה, והיו בהם כל סוגי בני האדם, מגדולי וחריפי הלומדים, אנשים שמעולם לא פסעו אפילו פסיעה מחוץ לארבע אמות של הלכה, עד יהודים רחוקים שרק אתמול שמעו פעם ראשונה בחייהם על אברהם אבינו ומשה רבינו, ולמרות זאת אצל כולם היתה לו השפעה עצומה, וסגנון השפעתו היה משתנה מאיש לרעהו, כי היה מצליח הדבר לתפוס אצל כל אחד לפי מה שהוא בתכונותיו.

דומני שסוד הענין היה כפי שהיה נוהג לבאר אצל שמואל שעליו נאמר 'ישפוט שמואל את ישראל כל ימי חייו, והלך מידי שנה בשנה, וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל את כל המקומות האלה, ותשובתו הרמה כי שם ביתו', ובגמרא בברכות ביארו על כך, שכל מקום שהלך, שם ביתו עמו, שהיה נושא עמו לכל מקום כלי תשמישי בית עמו, והתקשה, שהרי הוציאו פשטות המקרא שנראה שבינתו היה ברמה, וביארו שבינתו היה בכל מקום שהלך?!

וביאר סוד הענין, שאדם אחד ראוי להרביץ תורה בכל המקומות, והוא שחייו הפנימיים ועולם הפנים שבו הוא שרוי אינו נפתח ומתגלה, והוא עצמו נשאר חי בעולמו הפנימי שלא דרכה בו רגל זרים, ויש לו הכח להשפיע לחוץ

קשרי ענוה ותורה

בריוק בימים שבהם תמה השנה הראשונה להסתלקותו של הגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל, נכרכו ובאו הימים עם ימי האבל על רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל.

בשיחה עם בני המשפחה אנו שומעים כמה קשרי הארה וחיבה יתירה היו להם, שכן הדבר המסמל יותר מכל את אורחותיהם היתה מידת האמת, וכל דבר שהיה בו סרך של ריחוק מידת האמת היה רחוק מהם כמטחוי קשת.

לכן לא פלא שכשהרה"ג נ. קרני שליט"א שהיה מקורב עד מאד לראש ישיבת אופקים הגר"ח קמיל זצוק"ל, ודבק בו במידת האמת בכל אורחותיו, לאחר סילוקו חש שרבו נסתלק ממנו ואין לו ממי לקבל ולהתעלות כפי שעשה בימי חייו. בצר לו הוא פנה למרן זצוק"ל, ושח לו את אשר על לבו, ואמר כי חייב הוא לידבק ברב"ה שיוכל להנהיגו ולהחכימו באותה מידת אמת כפי שהורגלו מימי שבתו במחיצת רבו הגר"ח זצוק"ל.

השיב לו מרן זצוק"ל בהתבטאות נדירה – 'אומרים שרבי משה שפירא אומר דברים טובים, אז כנראה שיש לו יראת שמים ויהיה לו את הסיעתא דשמיא לענות לך נכון...' הוא אכן מאז דבק במורו ורבו החדש, והתבטא שעניני הצופיות של מרן זצוק"ל ידעו לזהות ולהוקיר מי הם אנשי אמת שיש לקבל מהם בדורינו. וכידוע, הגר"מ זצוק"ל היה אף הוא מגיע רבות להיוועץ עמו, והיה שוטח בפניו לעתים

את ספיקותיו, וראה בהכרעותיו דעת תורת אמת.

וכמים הפנים אל הפנים, מאורע נוסף אירע באחד הימים כשהגיע אחד מתלמידיו של הגאון רבי משה שפירא זצוק"ל להזמינו לקראת נישואיו, ורבי משה זצוק"ל כדרכו קיבלו בחמימות רבה, ואותו תלמיד סיפר בהתרגשות כמה הוא התחזק מאז נכנס בעקבות דרשותיו לישיבת 'פתחי עולם', ולאחר מכן הפך לתלמיד מן המניין, וכה התחזק משיחותיו ושיעוריו הרבים, עד שהפך לבן תורה ממש, ועתה בא הוא כברית הנישואין, ומבקש את ברכתו לקראת יום כלולותיו.

רבי משה בענוותנותו ביטל עצמו באומרו שאם חפץ הוא לקבל ברכת אדם גדול הרי ישנם שני יהודים קדושים וטהורים בבני ברק שעליהם עומד הדור כולו, והם אלו המסוגלים לברך ברכת צדיק, מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן, ומרן שר התורה הגר"ח קניבסקי, שים פעמך לעבר מעונו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן, ובקש ממנו את ברכתו שערכה לא יסולא בפז.

אך רבי משה לא הסתפק בכך, ואף שלח את אחד ממקורביו הקרובים, שיילך לדאוג לכך שיוכלו להכניס את אותו תלמיד למעונו של מרן ראש הישיבה, כדי לקבל את ברכתו המיוחדת. ואכן כשסיפר אותו בחור את הקורה עמו למרן זצוק"ל, הפטיר מיד ואמר אני מברך אותך אכן שיעלה הזיווג יפה בע"ה. ובירכו בחום ממש.

ואכן מעידים בפנינו בני המשפחה הקרובה, שהערכתו של רבי משה זצוק"ל למרן זצוק"ל היתה

המיוחד בדבריו והמיוחד בתורתו שלא היו אלא דברים הנובעים ממקור חיו, ונהג בעין טובה למסור מאשר חננו הבורא למבקשי דעת ביגיעה ובטורח שאכן פעלו והשפיעו על השומעים ללא גבול

התשובה לכך כי ראינו בו 'ארון הברית' שהוא אינו מן המדה, וההגבלות הגשמיות לא יכלו להגביל את כוחו בכל צורה. ודוקא משום היותו כמי שיכול לעלות השמימה, כשלא היתה לו כל שייכות עם מציאות בני אדם בעולמינו, ולכן יכל להיות בד בבד 'סולם מוצב ארצה', לכל אחד מהיחידים שזכה לקבל ממנו אור מופלא, כל אחד בתחומו.

זוהי הסיבה ששבורי לב שנכנסו אל חדרו, יצאו לאחר שעה קלה כשהם שמחים ומעודדים, ובאמתחתם כח גדול ובטחון חזק להמשיך ולהתעלות. וגם בתורתו ראו זאת, כפי שהעיד תלמידו שהתבקש למסור לו ספר מאחד מגדולי ראשי הישיבות שבדור, שכתב לו בהקדשתו – 'למורינו ורבינו פאר הדור והדרו, אשר אור תורתו זורח מסוף העולם ועד סופו וכו', והיה

מספר אותו מחנך, שמאותו רגע התחיל המפנה בדרכו. אחרי זמן שאלוהו איך השתנה – שהרי כל מי שאמר לו מילה אחת, כבר זלזל בו, ומה קרה כאן? והשיב: אצלו ראיתי שזה אמיתי...

איך למרות גדולתו היה וגבהותו זמין לכל חיזוק ומתן עצמה לכל אדם?

היטיב לבטא זאת אחד מתלמידיו הקרובים הג"ר מיכאל בורנשטיין שליט"א, שאכן תהה לא אחת, איך יתכן אדם שמתענה תעניות רבות במשך השנה כולה, מוסר עשרות שיעורים מידי שבוע, בכל מכמני התורה בנגלה ובנסתר בעומק שאין לו אח ורע, ומוצא אף זמן לכל אדם החפץ להיוועץ בו, וכשבא לעתים אדם קצר דעת הוא יושב ודן עמו בניחותא, ואף לפני מסירת שיעור כללי מוצא את הזמן להתעניין בתלמיד אחד, ולומר מילה טובה לאחר...

הסיבה שלמרות שכל ימיו בשל שייכותו לחוגים ביניים, בבחירות האחרונות דן צוק"ל וכמה עיקרי הדת גממנהגו והצביע לבקשתו, עדתו לנהוג ולהפעיל ככל

זו של מרן צוק"ל. ייד קרוב, אירע בשירדך נראה כליל השלמות, ואחר י: המדוברת, ואמר שהבת תית כך וכך, ושיבדקו אם להם מרן הגר"ש אלישיב יון, והרב היה מעורה בכל ל התמונה הרפואית בדבר הרהר זמן, פקח עיניו ופכר בני ברק, תיכנס לרבי חיים

קניבסקי, מה שהוא יגיד לך תעשה'. ושאלתיו אז אם נכון מה שאומרים בשמו שהקב"ה מנהיג העולם על פי סברת מרן הגר"ק וכו', ואמר פשוט כך, לא רואים את זה? ונסעתי לב"ב וכתבתי למרן הגר"ח כל הנ"ל, וקרא בשימת לב, ונתן בי עיניו וחייך, ואמר 'תשאל מרבי אהרן ליב'.

היתה לי קירבה עם אחד מבני הבית דמרן הגר"א"ל, והציע לי שבהיות וקודם הנץ החמה יש שיעור, ולפניו יש זמן שמרן הגר"א"ל כבר ער, והבית עדיין ריק, שאדפוק אז ואבקש עצתו, וכך עשיתי, ובשעת אישון לילה זו דפקתי על דלתו. ולחרדתי שמעתי מתוך הבית מים נשפכים כמשפט נטילת ידיים שחרית, והבנתי שהערתיו אותו, ואיזה רגע לאחר מכן נפתחה הדלת ע"י מרן עצמו. התחלתי להתנצל מאד, אבל היה ברור שאין לדבר שום מקום, ושאלתי שאלתי, כשהזכרתי שם המחלה הנהן בראשו, והיה נראה

שיודע בדיוק טיב הדברים, ושמע עד הסוף וענה בקצרה: 'אתה לא חייב להתחתן איתה', וסגר הדלת לשלום.

עמרתי שם תוהה, וכי חשבתי שאני חייב בכך, ומה אמור אני לעשות עם תשובה כזו. הלכתי ברחוב חזו"א השומם בשעת שחר, והחלטתי שאשאל שוב. דפקתי שוב בדלתו, ובפתחו התחננתי אליו שיאמר לי ברור מה לעשות, וגם אמרתי נימוק כבר משקל שיפסוק לי הדבר, וענה לאלתר, כבר אמרתי לך 'אתה לא חייב להתחתן איתה', וסגר הדלת.

כיון שראיתי שמרן הגר"א"ל נחרץ להותירני עם תשובה זו ותו לא, החלטתי שלמעשה הפירוש הוא שלא לעשות כן, וכך גם מסרתי הדברים, וכך גם אמרו לרבי משה בשמי, שהייתי אצל מרן הגר"א"ל ואמר על כך שלא אתקדם.

אחר איזה ימים ראני, ופנה אלי ושאלני 'מה בדיוק אמר לך רבי אהרן ליב?'. אמרתי לו האמת שגופא דעובדא שלא הסכים לומר אלא זה שאינני חייב, אלא שלא רציתי לומר דברים לא ברורים, ועל כן ציטטתי בשמו דבר מוחלט. אמר לי הרב בחכמתו, כן, כך אמרו לי, אבל לא היה נראה לי הנוסח שכך הוא אמר, איך שאתה מציג את הדבר זה מתאים.

חשבתי בדבר והבנתי, שרב לתלמידו יכול להיות בצד שלו לבד, ולומר לו לא לעשות דבר מה, אבל מי שהוא רב רבנן של כל כלל ישראל, איננו יכול שיצא ממנו פסק שבעלי הבעיה הרפואית הנ"ל הינם כביכול פסולי חיתון ושאינן נישאים להם, וזה שהבין הגר"מ, שמרן הגר"א"ל לא הורה בנוסח זה, וכאשר אמנם ראיתי שהיה עקרוני לו שלא לענות יתר על כן.

עם מרן ראש הישיבה
בבוא לזק את בני הישיבה

את לא תוכל להשפיע על צמו טעם של תורה, אך רבינו לעתים ישבו בשיעוריו ת"ח ת דרכם המתקרבת, וכל אחד במושגים גבוהים.

הי תורתו

מצבתו של רשכבה"ג מרן שהורה שלא לכתוב עליו כל השיחה לדבריו של הגאון , שהורגל לומר, כי מצבות קראוה 'נפש', בה שוכן חלק צדיקים שגם בארץ חיו חיי ת אבן שבעפר יסודה, ואין

שם נזכר אלא על תורתם, כי הם מקור חייהם בתורתם. זוהי הסיבה שבני המשפחה מבהירים באופן ברור, שדעת אביהם הנערץ צוק"ל מאד לא היתה נוחה מכך שיוציאו את דברי תורתו ומאמריו ללא ביקורת ראויה כפי שמבקשת בני המשפחה להסביר, שלמרות יש הגורסים שמילותיו שאמר פעם בשיעורו 'שהוא אינו בעלים על דברי התורה שמסר', אך וראי הקפיד שלא יפרסמו דברותיו בצורה שאינה מדויקת דיה, וכפי שכתב בעצמו בהסכמה לאחד הספרים 'אין לי אלא זכות טענה כי אין הדברים מדויקים ונמסרים נכון', ומכך מבין כל מי שדעת לראשו, כי הוא הקפיד עד מאד על פרסומי תורתו שלא בצורה מדויקת ואחראית כפי שהיתווה כל ימיו וביקש בצוואתו. ומבארים לנו בני המשפחה, שהדבר מובן לכל בר דעת,

שהכוונה היתה בדבריו, שכלפי שמיא אין הוא בעלים למנוע את דברי התורה שנאמרו על ידו, מלצאת לאור עולם, וכמו ששמענו ממנו כמה וכמה פעמים, שמי שקיבל הארה משמיא בדברי תורה, לא רק לעצמו ניתנו לו הדברים, אלא כדי שיהיה שליח להעבירם לכל מבקש תורה בישראל, אבל להציג את הדברים באופן כזה שאין כאן בעלים, ואין הוא אפילו גזר ממונה על הדברים שיצאו נכון, ועל ידי הכותבים הראויים, זה וראי מופרך מעיקרו ונוגד לדעתו.

ואכן, המיוחד בדבריו והמיוחד בתורתו שלא היו אלו אלא דברים הנובעים ממקור חייו, ונהג בעין טובה למסור מאשר חננו הבורא למבקשי דעת ביגיעה ובטורח שאכן פעלו והשפיעו על השומעים ללא גבול ולכן למרות שמקום מושבו היה בירושלים, קרן הודו בקהלות רבות

בנציון

בערב חתונה לאחר מילדיו, ואמר לו שאם שקועים בלימוד היטב, זה לא מפריע, ותוך כדי הדברים סיפר שבתקופה מסוימת לאחר נשואיו 'היינו בעניות גדולה, אשתי היתה נוסעת לעבודה באוטובוס, ואני הייתי הולך ברגל לכולל מבית וגן לאזור ישיבת מיר, כי לא היה כסף לאוטובוס, הלוך וחזור, ואף פעם לא הרגשתי מסכן, ולא צורך לספר על כך לאף אחד, כי כששקועים בלימוד כל הדברים האלו אינם מפריעים'. גם בשנים האחרונות ראו אותו הולך ברחוב כפי שציין הרמב"ם 'כאדם השקוע בעסקיו', כי תמיד היה שקוע ותפוס ברעיוניו.

בנו שליט"א הוסיף לספר, ששמע פעם תלמיד חכם שהתמנה להיות ר"מ בישיבה, ובא להתיעץ עמו שינחה אותו כיצד למסור שיעורים כראוי. אבא וצוק"ל אמר לו - שוודאי יכול וצריך למסור תורת רבותינו ראשי הישיבות, אבל שידע, שאם יעמול בסוגיא ויצא לו מהלך משלו, אפילו אם הוא פחות מבריק מתורת ראשי הישיבות, יהיה למהלך זה השפעה גדולה על התלמידים הרבה יותר מאשר כל מה שימסור בשם אחרים, כי סוף סוף זוהי תורה דיליה ממש. ניכר היה כמה הדברים נאים למי שאמרם.

מקורבו הר"מ אלדר שליט"א מספר, שלא הכל זוכרים את תקופת השיקום שנצרך רבי משה וצוק"ל לעבור לאחר שחיידק שיתקו, ולהפצרותו, הסכימו בביה"ח הר הצופים להדליק את האור בחדר האוכל במיוחד עבורו שלא כשיגרה, וכך מידי לילה בשעה 2.00 כלילה הוא החל ללמוד עד הבוקר, למרות מצבו הקשה. וככלל, היה רגיל על לשונו, שאינו חושש מגנבים שיחדרו לביתו, שבשעה שהולך לישון רעייתו כבר מתעוררת, כי בקושי היה ישן כלילות, כשהיה שקוד על תורתו ללא הפוגה.

עוד סיפר שבהספידו את הגאון הגדול ר"א פינקל וצוק"ל, אחר שסיים ההספד החל לדבר על הערה שהיתה לו ברמב"ם, ולאחריה כשירד לא חש בטוב, ולקחוהו מיד מהמקום, וכששאלו מה אירע, אמר שהיתה לו סחרחורת וחש כי כשיסיים ההספד יצנח מכל מדרגות ארון הקודש, ולכן המשיך בהערה שהיתה לו ברמב"ם למען ינצל מכך...

עשרות בשנים, שהיא זו שהנחילה לו אור תורתו המקיף בכל תחום וענין. דוגמא לכך שח תלמידו, שאמר פעם שה'מנחת חינוך' אינו מוכיר בשום מקום דבר מה מפלוני, שהיה אחד מגדולי האחרונים. אחד התלמידים התפלא על כך מעט, כי המדובר בגדול שה'מנחת חינוך' קרוב אליו ולכאורה היה אמור להביא ממנו ולהזכירו כסדר. הוא ערך בדיקה באמצעים הקיימים לבדוק זאת, ואכן מצא רק מקום אחד בלבד שבו מעתיק ה'מנחת חינוך' את דבריו של אותו גדול, בתוך תשובה שהעתיק המנחת חינוך שאותו המשיב הזכירו בתוך דבריו, וזה הראה על גודל ידיעותיו.

ואכן הוא התבטא פעם שבתקופת צעירותו יגע מאד בספר חידושי רבנו חיים הלוי, עד שהיה בקי בו עד לספור אותיותיו, ואמר שפעם אמר לו אחד מתלמידי הגרי"ד שרבו אמר שקבלה בידם, שאפילו שהספר הוגה פעמים רבות, מכל מקום נפלו בו שנים וחצי טעויות דפוס, אלא שהוא אינו יודע היכן. והרב אמר, ואני הראיתי לאותו התלמיד את מקומם, [האחד בהל' קרבן פסח, והשני במטמאי משכב ומושב, והחצי טעות היתה שכתוב שם 'שא"א אדם', והיינו שהר"ת נפתחו בחציים - שאין אדם - ונותרו גם הר"ת].

ופעם ניגש אחד מתלמידיו ששאל אותו על כניסה לחובות בהיות והיה

בכל קצוות תבל, ובכל מקום שהגיע פקח עינים ואוזנים בעומק שהצליח להרים כל שומעיו בתורה וברעת אלוקים

המענין היה בגדלותו, שדוקא מחמת כך הוא עמל בחיבה יתירה לחזק ידי נערים שרפו ידיהם מן התורה, בראותו בעינו הפקוחה שתוכם גדול מברם, וטרח שלא כמנהגו ללמדם במאור פניו תורת חיים.

אלו שלמדו והיו שומעי לקחו מעידים נאמנה, שזאת היתה דרך לימודו הן בסוגיות התלמוד והן בשיעוריו המופלאים, שכל עיסוקו היה לחתור לעומק הסוגיא ומתוך דברי הגמרא והראשונים למצות עומק הדבר, כשהוא מצא בכל סוגיא אבני חפץ שעליהם השתית את מרגליותיו שהיו מאירים עיני השומעים באור יקרות להבין עומק השמועה על בוריה.

המיוחד היה שבתוך כדי שיעוריו למדו השומעים אורחות משכיל בכל תחום וענין, כך לדוגמא שח פעם תלמידו, שאמר פעם בשיעור: 'אם היו מראים לי תמונה של רבי עקיבא איגר והתנא רבי עקיבא, באמונה שלא הייתי מבדיל, בשבילנו, שניהם אותו הדבר'. וכשפעם היה בשיעור במשלי איזו הגהה שלא היה ברור אם היא מרבי מנדל שקלובר או ממרנא הגר"א בעצמו, הוא אמר 'לא ברור כאן בדפוס אם זה הוא או הוא, מאי נפקא מינה, בשבילנו שניהם כה גאונים, שאנו רחוקים משניהם באותה מידה'. כך הבחינו הכל כמה היה עשיר מאד בידעת חכמי הדורות ומידותיהם, קורותיהם וענייניהם, וגם עובדות לא ידועות כולל חכמים לפני כשלוש מאות שנה היו נהירין לו עד מאד.

וכששאלו פעם אחד על אגרת הרמב"ם לבנו, שיש המפקפקים שזה אינו מהרמב"ם, והגיע ת"ח שהוציא את האגרת המדוברת במהדורה חדשה, ושאל אותו איך לכנות זאת 'אגרת הרמב"ם' או לאו, וענה: 'מה זאת אומרת, אם המהדרש"ל, הרמ"א מצטטים את זה בתור אגרת הרמב"ם, ודאי שזו אגרת הרמב"ם'.

גיעת התורה ללא גבול

הכל העידו על עוצם יגיעתו בתורה

משה עבד ד'

נה בלבר חלפה מעת הסתלק מעימנו הגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל, והחלל שנותר בקרב אלפי תלמידיו נשאר פתוח. מבין כלל מעלותיו התרומיות והייחודיות של הגאון רבי משה זצוק"ל, מעלות אשר ספק אם נראו כמותם בדור האחרון, אשר באו לידי ביטוי ביריעת התורה המופלגת שלו בכל מקצועות התורה ובנגלה ובנסתר, בעמל התורה במסירות נפש, במסירת התורה לדורות הבאים בדרך המיוחדת והאופיינית אך ורק לו, ועוד כהנה וכהנה.

בולטת במיוחד אצל תלמידיו הרבים, אשר מאז אותו יום מר עשרה בטבת תשע"ז ממאנים להינחם, עוצמת הקשר שהייתה לכל אחד ואחד מהם אתו, שכן הגאון רבי משה זצוק"ל לא היה רק רב לתלמידיו אלא היה אב אוהב ודואג לאותם אלפים. אב שלא רק מכה על קודקודם במסירות ובאהבה ואומר להם גדל, אלא אב שגם דואג באופן אישי לכל מחסורם, אב שמלווה ומייעץ ונמצא בכל צומת וצומת בחייהם. מאות ואלפי תלמידים היו לו להגאון רבי משה זצוק"ל אך לכל אחד ואחד מהם היה את הרבי משה שלו, את החיוך האוהב והמלטף, את השאלה הדואגת והזיכרון שבתוך חררי הלב גם לאחר עשרות שנים, וכן, גם את הצביטה הכואבת בלחי שכל מי שזכה לה היה משלם כעת כל הון שבעולם בכדי לחוות אותה ולזכות בה שוב.

דמותו הפלאית של הגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל מאירה באור יקרות. מידותיו הנאצלות, עמלו בתורה, מסירת השיעורים ודאגתו לתלמידיו היו לשם דבר. שנה ויותר לאחר הסתלקותו "מוסף שבת קודש" מנסה להאיר במעט את אותה דמות מיוחדת שהתהלכה בינותינו כאחד האדם אבל בפועל הייתה גבוהה בכמה מידות מהדור העני שלנו. מתוך הסיפורים הקטנים שמספרים אלפי תלמידיו ואלו שזכו לשהות במחיצתו ניתן ללמוד על דמות ענקים מיוחדת במינה שהקב"ה שתל בדורנו, בוודאי למען יהיה ניתן ללמוד מעט מדרכיו | סיפורים קטנים על אדם גדול

בטלטולי דרך קשים, אוטובוס מקרטע שלעיתים קרובות היה נאלץ לנוח מעמל הדרך באמצע הנסיעה... החלפת אוטובוס בצומת קסטינה או בבאר שבע, ירידה בצומת אשל הנשיא, ומשם במקרה הטוב לעלות על עגלת חמור שאולי תזרמן למקום, ובמקרה הפחות טוב לפסוע רגלית כחצי שעה ויותר לעבר הישיבה. היו אלו שנים של מסירות נפש, של עמל התורה מיוחד של אותם בחורים צעירים שזכו בהדרכתו של מורם ורבים זצוק"ל לגדול לגדולי תורה ויראה, כאשר ללא שום תנאים גשמיים כמעט אחזו הם בעץ החיים.

לימים, לפני כעשרים שנה, הגיע הגאון רבי משה זצוק"ל לשהות במושב תפרח באחת משבתות הקיץ החמות. בעודו צועד בשבילי המושב התלונן אחד ממלווייו על החום הלוהט והמציק, הגאון זצוק"ל העיר לו בחיבה, "הבחורים שלמדו כאן בעת הקמת הישיבה ושקרו על תלמודם בעמל עצום, אפילו מאוורר הם לא העזו לבקש, והיום מתלוננים על מעט חום".

את הדוגמא המוחשית לעוצמת הנהגתו של הגאון זצוק"ל קיבלו התלמידים כבר בשיעורו הראשון בפניהם, כאשר השיעור הסתיים רבע שעה לפני הזמן. לראש הישיבה יבדלחט"א הגר"י פרידמן שליט"א ששאל מדוע הסתיים השיעור לפני הזמן, הצביע הגאון זצוק"ל על אחד הבחורים שהניח את ראשו על הסטנדר ונדרם בעת השיעור. המסר הובן לכל התלמידים. הגאון זצוק"ל לא יכול היה למסור שיעור ככזה שכן, כפי שהוזכר, אותן דרישות ואותן הנהגות היו מנת חלקו בכל אותן עשרות שנים שבהם זכה להשפיע מדברי תורתו.

בשנים מאוחרות יותר עת מסר עשרות שיעורים בשבוע כאשר חלקם היו מיועדים לבני עלייה מובחרים אשר נבחרו על ידו בקפידה, אירע פעם אחת שתלמיד הצליח להתגנב לחדר השיעורים ללא רשותו. באמצע השיעור התגלה אותו תלמיד בקלנו. הגאון זצוק"ל לא חשך את שבתו ובמאמר ארוך ביאר לכלל התלמידים את דברי הגמ' על ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו, ובוודאי ללמדנו בא שדרך ארץ קדמה לתורה, וגם החפץ להרבות דעת בתורת השי"ת חייב לסגל לעצמו קודם לכן מידות ודרך ארץ. לאחר מספר שנים בתפרח שב הגאון זצוק"ל לירושלים, תחילה שוב ל"בית התלמוד" ולאחר מכן לארה"ב, אך בכל השנים המשיך לשמור על קשר הדוק עם תלמידיו מאותה תקופה כאשר הוא מגיע אף למסור שיעור כללי בישיבה פעם בשבוע.

עם ראש ישיבת "תורת חיים" במוסקבה הגר"מ לבל שליט"א. ניצחון על הקרימלין

רבות דובר על מעלותיו הנאצלות ועל גדולתו הנדירה, אך בשורות אלו ננסה לגעת בשולי אדרתו, דווקא בקשר האישי ובדאגה הכנה שלו לבניו - תלמידיו. הסיפורים הלכאורה פעוטים אך המסר שבהם נשאר לאורך ימים ושנים, ההערות הבונות וההדרכות לחיי נצח שמלוות את אותם התלמידים עשרות שנים לאחר שזכו להם, והמטענים האישיים שנטלו הם איתם לשארית חייהם.

כולם שווין לטובה

עשרות שנים הרביץ הגאון רבי משה זצוק"ל תורה ומוסר באלפי תלמידיו וכולם שווים לטובה. השיטה החינוכית שלו והדרך בה תבע מתלמידיו לעלות ולהתעלות לא השתנתה במשך השנים. גם אלו שזכו להימנות על שומעי לקחו בשנים עברו בהיותו צעיר לימים מעידים על אותו מבט, אותה טביעות עין ואותה עוצמה כמו מי שרק בשנותיו המאוחרות זכו להסתופף בצל קורתו. שכן מסכת עבודת השי"ת שלו הייתה כולה אמת ומידת האמת אינה יכולה להשתנות כלל וכלל. שנים ספורות לאחר נישואיו החלה מסכת הרבצת התורה בת עשרות השנים שלו תחילה בירושלים בישיבת "בית התלמוד" אך זמן קצר לאחר מכן ומטעמים השמורים עמו נטל הגאון רבי משה זצוק"ל את מקל הנדורים בידו והלך לארץ לא זרועה בערבות הנגב הצחיח והשומם.

היה זה בשנת תשכ"ז, רעו יבדלחט"א הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א הקים את ישיבת "תושיה" בכפר מיימון הסמוך לנתיבות שבנגב הדרומי, ולבקשתו הגיע הגאון רבי משה זצוק"ל לשמש כראש הישיבה. מהסביבה הנוחה בשכונת בית וגן הירושלמית גלה הגאון רבי משה זצוק"ל לארץ הנגב כאשר הוא עוזב את ביתו וילדיו ולן במשך כל השבוע בצריף מחניק ולוהט מחום. לאחר כשנה ומחצה עקרה הישיבה ממקומה בכפר מיימון ועברה למושב תפרח, בה היא שוכנת עד היום ומוכרת יותר כישיבת "תפרח". בשנים אלו הדרך מירושלים ליישוב הדרומי הייתה כרוכה

אירע שהביע את התפעלותו בפני מנהל כולל על שהוא מחזיק כ"כ הרבה אברכים. המנהל השיב כי "הקב"ה מחזיק את הכולל ואני רק עוזר לו". הגאון זצוק"ל לא אהב את התשובה ומיד העיר לו בעדינות, "אולי אתה חושב שאתה שליח שעוזר לקב"ה. הוא יתברך עושה הכל"

אהבת התלמידים

הקשר החם שלו עם תלמידיו היה לשם דבר ובא לידי ביטוי בכל מהלך חייהם, כאשר הוא מעורב בכל הנהגת חייהם הרוחניים. תלמיד אחד שחש בפניו שרעייתו מוסרת נפש בעבודתה ואינה רואה ברכה מספקת בעמלה. הגאון זצוק"ל פינה מזמנו וישב עימה שעה ארוכה כדי להסביר לה שבעצם עבודתה איננה מטרה בפני עצמה אלא היא מכשיר לשם העמדת בית של תורה וע"כ הברכה היא בכך שזוכה היא להעמיד בית של לומדי תורה.

אחד מתלמידיו אירס את בתו עם חתן ת"ח ממשפחה שלמרות היותם טובי לב וחפצים לסייע בידי בנם לא היו מודעים למשמעות הכלכלית הכרוכה בכך. כמובן שהכתובת לכך הייתה הגאון זצוק"ל שללא הודעה מראש דחה את עיסוקיו הרבים וסר לבית תלמידו, ובמשך שעה ארוכה הסביר להורי החתן המיועד מהי מהותו של בחור בן תורה שזוכה להקים בית בישראל, וגודל הזכות של הוריו אם יתמכו ויסייעו בידו. כמובן שדבריו היוצאים מן הלב התקבלו, בסיום השיחה הארוכה שאל אותו אבי החתן כיצד הוא קשור למשפחת הכלה? – בענוותנותו הידועה השיב לו הגאון זצוק"ל כי "הוא דוד שלה".

תלמידיו הרבים, כשזכו לבוא בברית הנישואים היו נכנסים אליו יחד עם נשותיהם, כשהגאון זצוק"ל יושב בסבלנות ונותן פרקי הדרכה מפורטים, לא לפני שהוא טורח להשרות סביב אווירה משפחתית נעימה כשהוא דן איתם בתכניותיהם, היכן יגורו, מה האישה תעבוד וכו'.

הקשר ההדוק עם תלמידיו המשיך אף לדורות הבאים, והבנים של אותם תלמידים זכו אצלו תמיד לחיבה יתרה. בכל פעם שהיו נכנסים לביתו היה הגאון זצוק"ל מתעניין בהספק הלימוד שלהם, היה שואל שאלות ואף מעיר להם בעדינות אם ראה בכך צורך. לא פעם היה מביע את כאבו על כך שלא הספיקו ללמוד בעיון חלק ניכר מהמסכת הישיבתית. כשבחור אחד ניסה לתרץ לו בכך ש"לפחות בבקיות סיימנו את כל המסכת", אמר לו הגאון זצוק"ל, "אתה זוכר את כל המסכת מהבקיאות?"

את יראי ד' יכבד

לצד הדרישות מתלמידיו היה הגאון זצוק"ל ידוע במידת הסבלנות ואורך רוח מיוחד. אחד השכנים, בחור צעיר, גילה

בליל שבת שנוצר לו חשש טלטול בחליפת השבת. הוא ניגש לשאול מה ההלכה? הגאון זצוק"ל פסק לו שאין ללבוש את החליפה. מכיוון שראה שרעתו של הבחור אינה נוחה מכך שילך לתפילת שחרית ללא חליפה הדגים לו באריכות איך יוכל להתעטף בטלית כך שהעובדה שהוא ללא חליפה תישאר מוסתרת. הוא לא הסתפק בכך שע"פ הלכה אסור ללבוש את החליפה, היה לו חשוב שהשואל יוכל לקיים את הפסק שלו.

הגאון זצוק"ל היה מסוגל להשקיע שעות רבות מזמנו היקר בשביל לכוון תלמיד צעיר שמבקש למצוא את דרכו. מלבד הסיפורים הרבים על ההשקעה האדירה שלו בעולם הקירוב ובצעירים שזכו לשוב בזכותו לכור מחצבתם, גם בחורי ישיבה "רגילים" זכו אצלו לאוזן קשבת כשהוא מקשיב ומייעץ, פותר בעיות ועונה על ספקות, כשכמובן הוא דואג לכך שדבריו יתקבלו והשואל יצא שמח וטוב לב.

לצד הרגישות הגדולה שלו בבין אדם לחברו, הגאון זצוק"ל היה ידוע בדקדוקו הרב בהלכה. כמובן שזהירות זו נעשתה בלי 'לדרוך' על הזולת או להראות קבל עם ועולם שהוא "מקפיד" בשמירת מצוות. בבניין מגוריו היו מספר שכנים רחוקים משמירת תו"מ. הגאון זצוק"ל מעולם לא היה מעיר להם או דורש שיתחשבו בו, אדרבה הוא היה מאיר להם פנים באופן מיוחד ומשוחח איתם כשווה בין שווים כשהם לא יודעים את מעלתו של איש האלוקים המתגורר בסמיכות אליהם. בערב פסח לאחר שריפת החמץ הוא היה פונה לשכנים בבניין סמוך ומבקש להפקיר את חלקו בפח המשותף בבניין מכיוון ש"בוודאי השכנים יניחו שם בטעות חמץ בימי החג". למרות זאת לא עלה על דעתו לבקש מהם משהו. הוא דאג לכך שבשור"א הוא לא ייכשל.

בחופות שהיה נוכח בהם גם אם הוא לא סידר קידושין היה מקפיד הגאון זצוק"ל שמיד לאחר החופה החתן לא יתעסק באמירת מזל טוב לכל האורחים אלא יתעסק אך ורק במצווה שבאה לידו "דק לכיוון הכלה" היה מפציר שוב ושוב בחתנים. גם בשמחות בר מצווה שהיה משתתף, היה נהנה לשמוע את דרשת החתן במלואה ובעת רצון אף היה מבקש מהחתן שישיר "אבינו אב הרחמן" כשהוא מזוז את החתנים לנצל את שעת הרצון של יום כזה מסוגל ולהתפלל לקב"ה "ותן בליבנו בינה".

לענווים יתן חן

מסכת כיבוד אב ואם שלו הייתה מהמפורסמות. בשנים האחרונות לחיי הוריו זצ"ל הם היו מתארחים בביתו בימי חג ומועד כשהגאון זצוק"ל ומשפחתו טורחים בכבודם. היה זה מחזה מרנין לראות אותו אוהז ביד אביו הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל ומלווהו לתפילות בסבלנות מרובה. באחד מימי החג יצא אביו מוקדם לתפילה כשהוא נועל את הדלת ומשאיר את המפתח בחור המנעול מבחוץ, הגאון זצוק"ל שביקש לצאת לתפילת שחרית נותר נועל בביתו כשאביו יכול אף להזמין פורץ דרך הטלפון. בסבלנות רבה עמד הגאון זצוק"ל בחלון ביתו והמתין שאחד השכנים יצא מביתו, לאחר שעה ארוכה של המתנה הגיע אחד השכנים ופתח לו את הדלת. "היה מפעים לראות", מספר השכן בהתפעלות "איך שהוא אפילו לא התלונן על כך ולא היה ניכר בו אפילו בדל של אי נוחות, וזה לבד היה שיעור מופלא בהלכות כיבוד אב ואם".

בגאון לפני מלכים ושרים.
מוכר לראש ממשלת גיאורגיה את
מכתבו של רשב"ה מרן ראש הישיבה
זצוק"ל הנוגע לעניין הקדילה המקומית

קריאתו של המשגיח

הישיבה במצב כלכלי קשה ויתכן שיקשה עליו תנאיה הגשמיים של הישיבה. רבי משה החליט לעצמו מכיוון שהוא נוסע להתעלות ברוחניות והמחסור שם הוא בגשמיות אז הוא מקבל על עצמו שלושה דברים טרם נסיעתו לסלבודקה: א. שלא ייקח הלוואה בשום אופן כי הלוואה נלקחת כדי לשפר מצב גשמי, ואם אין כסף לפרוע אתה נהפך ל"לוה רשע ולא ישלם" וזה ירידה רוחנית, איך אפשר למכור רוחניות עבור גשמיות? ב. הנוהג היה שהישיבה נתנה דמי חלוקה והיו בחורים שהתמקחו וקבלו תוספת. הוא לא יתמקח כי זה מהרהר אחר רבו. תקופה ארוכה הוא באמת רעב ללחם, רק לאחר חצי שנה נודע לרבי אברהם ממצבו ונוף בו על כך שלא סיפר אבל הוא שתק. ג. להפסיק לעשן. לימים, שמע רבי משה על איש חינוך ותיק שהחליט להפסיק לעשן. אחרי זמן מה פגש רבי משה את אותו אדם וראה שהוא חזר לעשן הוא אמר בכאב: "אינני יודע איך רוצים לחנך אחרים, אם אין למחנך שליטה מלאה על עצמו..." למשגיח רבי משה זצוק"ל הייתה שליטה מלאה על עצמו, ולכן הוא יכל לחנך אחרים. לעזור להם לשלוט על עצמם.

באחת משיחותיו הוא הביא את דברי חז"ל המספרים על אותם שביקשו לקנות חלק בתורתם של גדולי ישראל והושבו ריקם כי תורה לא נקנית בכסף. ומה עם הסכם יששכר וזבולון, שאלו? והסביר: "זבולון ביקש לעשות מכסף תורה זה אפשרי ואף רצוי. אבל כשאדם כבר למד ורוצה להפוך תורה לכסף, רוחניות לגשמיות - בוז יבוזו לו..." כשכזה הוא המבט אין פלא בקבלות כאלו ערב הנסיעה לליטא.

גה"צ רבי משה זצוק"ל היה רגיל להביא את המשל על שתי דרכים למילוי הכוס. אפשר לשפוך מהקנקן לתוכו, ואז הקנקן חסר. אבל אפשר לגרוש את הקנקן עד שתכנו יגלוש וימלא את הכוס. לא זו בלבד ששניהם יהיו מלאים, אלא הקנקן לא חייב לכופף את עצמו אל הכוס, הוא יתמלא מאליו. המשגיח, אומרים תלמידיו, כופף את עצמו בהתאמת השיחות ובהדרכתו לכל תלמיד לפי מה שהוא, אבל יותר מכל השפיע בכוח הדוגמא האישית. למשל, מעולם לא תבע רבי משה מבחור להפסיק לעשן, אבל הוא עצמו לא עישן. והעובדה למה לא עישן עברה מתלמיד לתלמיד בהתפעלות והערכה. בבחרותו הוא עישן רבות. היה זה כשלמד בחברון (הוא עוד זכה לשמוע את מרן הסבא מסלבודקה זצוק"ל ולאחר שנים פתח את אחת משיחותיו במאמר חז"ל: "עד ארבעים שנים לא עומד אדם על דעת רבו, וציטט מאמר ששמע ממרן האלטער ואמר: היום מלאו ארבעים שנה מאז זכיתי לשמעו והתחדש לי דארהער חדש בעומק הבנתו...") כשנפטר הגאון רבי אברהם נח פאלי זצוק"ל שהשמיע את שיחותיו בישיבה, אמר רבי משה, "כעת חשך אורה של סלבודקא בישיבת חברון והוא החליט לנסוע ללמוד ב"כנסת ישראל" בסלבודקא דליטא. בן דודו רבי אברהם פנחס גרודזינסקי שלח מכתב למרן הגה"צ רבי אברהם גרודזינסקי זצוק"ל הי"ד על כך. רבי אברהם השיב שיכול לבוא אך שידע כי

תלמידי סלבודקה לדורותיה זוכרים את הפסוק עמו היה המשגיח זצוק"ל מסיים באופן קבוע את שיחותיו: "שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו" | הקריאה הנוקבת הזאת מהדהדת עד היום באוזניהם של מעטים מחניכי הישיבה שלא זכו להמשיך ולהיות שתולים בבית והיא לא נותנת להם מנוח | תמיד היה חוזר בשם רבו מרן הגאון רבי אייזיק שר זצוק"ל: "לא יראת שמים חסרה בדור הזה, כל מה שחסר הוא... השכל, להחדיר. להתבונן, לחשוב, לשקול" | את זה הוא תבע מתלמידיו בעשרות שנות חינוך | שלושים שנה לפטירתו של הגאון הצדיק רבי משה טיקוצינסקי זצוק"ל

לימד אותנו איך לחשוב

מיד כבואו לסלבודקה זכה לקרבה יתירה מהמשגיח מרן הגה"צ רבי אברהם זצוק"ל הי"ד. הוא היה סמוך על שולחנו בשבת, הוא אף היה חוזר על שיחותיו העמוקות לבני הישיבה. בהתחלה עוד קשה היה לו להתנתק מארץ הקדש. רבי אברהם הרגיש בכך ובמוצאי יום הכיפורים ניגש ושאל אותו: "מה כוונת בוודי של 'לצנו'?" רבי משה השיב "כי כיוון לדברי רבנו יונה על כת לצים שאינם מקבלים פני שכינה שלץ הוא המבטל מדברי תורה ומדבר דברים בטלים". לא, אמר לו רבי אברהם: "רבנו יונה אומר שהגורם לליצנות זה מי שמרגיש 'חכם בעיניו' ולא רוצה לשמוע מוסר..." בימי חג הסוכות הלך רבי משה יום יום לקובנא לבית המוסר ללמוד מוסר ולהחליט בעצמו שהוא בן ישיבת סלבודקה. בליל שמחת תורה הורה לו רבי אברהם לגשת לפני העמוד לתפילת מעריב ויתפלל תפילת יום טוב ביו"ט שני של גלויות... הקשר שלו עם רבי אברהם היה באופן כל יתואר. במכתב תנחומים אחרי פטירתו כתב המשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה בשם הרבנית תבלחט"א כי היא מרגישה שאחיה הגדול נפטר עתה... הוא התלווה לרבי אברהם בכל נסיעותיו לצורך רפואה הן לעיירות המרפא והן שרבי אברהם נסע לארה"ק לחמי טבריה.

עוד סיפר מתקופה זו, כי באחת השבתות התארחו אצל הגאון רבי פייבל הינדס זצ"ל חתנו של מרן הגר"ש שקאפ זצוק"ל. רבי פייבל היה בן גילו של רבי אברהם וראהו עתה בגדלותו. הוא אמר לרבי משה: "כשהאלטער היה אומר שמועס חם, היינו מלגלים על רבי אברהם וכעת תראה מה נהיה ממנו..." רבי משה ספג רבות מרבו הגדול וכמו שכותב בעצמו במכתבו לספר "מבית אברהם" (של הגרא"פ גרודזינסקי):

"כמה גדול הוא הערך להיזכר בדבריו אשר אמר לנו ואשר לימד אותנו איך לחשוב עם נפשנו ולשום לב על דרכינו. זכורני שסיפר לי כי פעם אחת כשנפגש עם רשכבה"ג מרן הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל שאל אותו, האם ישנם גם היום תלמידים בסלבודקה החושבים חשבון נפשם ושמים ליבם על דרכיהם? וכאשר השיב לו שאכן יש כאלה, צהלו פניו משמחה..."

כשרבי אברהם שהה באחת מעיירות המרפא ליווהו רבי משה. תעשיין גדול מלודו' שהה שם ובתו הצעירה רצתה להקים את ביתה עם בן ישיבה ליטאי ברוקא. האב, הסכים להחזיק את החתן על שולחנו ולאפשר לו ללמוד בלא הגבלת זמן.

היה שם הגרי"י ויינברג זצ"ל ה'שרידי אש' שהכיר את רבי אברהם מסלבודקה וניגש אליו להציע את השידוך עבור תלמידו רבי משה, הצעה קוסמת בימים בהם לא פרח מעמד אברכי הכוללים. רבי אברהם אמר לו שישוחח עם רבי משה בעצמו. אחרי כמה ימים שאל רבי אברהם את רבי משה: "הרב ויינברג שוחח אתך?" רבי משה אמר לו: "כן, שקלתי את ההצעה ועניתי בשלילה. כי הגעתי למסקנא, אמנם הוא מוכן לאפשר לי ללמוד בלי הפרעה, אבל ודאי היה שמח יותר אם במשך הזמן אשתלב בעסקיו. לבנות שידוך רק על סמך היצר טוב שלי, אני לא רוצה..."

"שבתי בבית ד'"

תלמידי סלבודקה לדורותיה זוכרים את הפסוק עמו היה המשגיח מסיים באופן קבוע את שיחותיו: "שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו". אף אותם מעטים מחניכי הישיבה שלא זכו להמשיך ולהיות שתולים בבית ד', הקריאה הנוקבת הזאת מהדהדת באוזניהם עד היום ולא נותנת להם מנוח. הקריאה מלווה אותם בבקר ובערב.

לעשות הוא חייב לעבור גם על כל הלכות תלמוד תורה בנוסף לארבעה חלקי שו"ע? אם היה עושה כך, היה מחשב תכניות אחרות ורוכש מבט אחר על החיים. המשגיח גם ידע, שכמו שלא מחשיבים דעת הדיוט בסוגיא רפואית, ולא דעת עם הארץ בדיון הלכתי, כך גם לא מתחשבים בנידון ביטול תורה רק עם מי שיודע ערכה של תורה. כשקרה פעם וכמה ת"ח הכריזו על 'חובה' להשתתף בהפגנה מסוימת, התריע רבי משה על ביטול תורה ואמר: האם הם רשאים לפסוק בעניינים חמורים אלו, האם אני תלמיד חכם פחות מהם?!"

ביום מן הימים צלצל הטלפון בישיבה ורבי משה ניגש והרים את השפופרת. ביקשו תלמיד פלוני להודיע לו דבר דחוף. הוא התעניין מה הדחיפות, ואמרו לו כי אמו של אותו תלמיד מאושפזת בבית חולים בעקבות מחלה. רבי משה מתעניין באיזה בית חולים ובאיזה מחלקה וסוגר את הטלפון. הוא רץ ונוסע לת"א ומשם לירושלים מגיע לבית חולים. דואג לרופאים הטובים ביותר אבל הבן לא יודע דבר. הבן סבר רבי משה, לא יביא תועלת לאמו אם יגיע כעת לבית החולים. אדרבה, כעת הוא לומד בישיבה הוא נותן לה חמצן...

ספרו לפניו בהזדמנות כי שר בממשלה ביקר באחת הישיבות ותרם שם סכום גדול. מנימת הדברים היה נשמע שהמספר מתפעל מהביקור ומהמבקר. רבי משה הגיב: "באותה שעה היה שם משהו חשוב פי אלף - אתה עצמך שישבת ולמדת תוס' באותו רגע..."

אב לבניו

עד לנישואיהם, היו תלמידי הישיבה כבנים. פעם נקרא בחור צעיר בשנתו הראשונה בישיבה לביתו של רבי משה. הבחור חרד מאד. כשבא, נתן לו המשגיח צרור עוגות, וסיפר לו שהשתתף בחתונת קרובי משפחתו, והבין שבני המשפחה יהנו אם יביאו לו מזונות מהשמחה, הוא צרר עוגות במפית והביא עמו לתת לבחור.

כשבחור סבל מפצעים בכף רגלו, בא רבי משה להזהירו לפני יום הכיפורים שלא יעמוד בכלל בתפילה, ואולי יש להתיר לו לשבת בשמונה עשרה... בני הישיבה לדורותיה זוכרים איך דאג להכין מערב יום כיפור את הנר ששבת והיין ומיד עם סיום הקריש של מעריב ישב להבדיל שלא יתענו רגע אחד יותר על מה שצריך.

הנהגת אב עם בנו הייתה רק עד שנישאו, עם החתונה, נשארה אהבה בלבד. כביכול הוא לא מורה דרך ומכוון אלא כשווה וכחבר. כשאברכים ארגנו 'ועד' לשמוע ממנו דברי מוסר, שבוע אחד אמר רבי משה, ושבוע אחד האברכים, הוא טרח להרגיש שהוא מוסר את ה'ועד' רק כ'שליח ציבור' של האברכים.

לחלוק כבוד לשני זה חסד...

פעם דיבר רבי משה על ענין 'מורה על האמת' ואמר שאדם צריך להגיע לכך שזה לא יהיה אצלו ניסיון בכלל, אפילו למי שכבוד תופס מקום בשיקוליו. כי הרבה יותר כבוד להיות מורה על האמת מאשר להיראות כצודק! היה רגיל לומר: "לאכול

הגיעו לישיבה קבוצת תלמידים מחו"ל שהוריהם שלחום לעלות בלימוד אך בידיעה ברורה שעם נישואיהם ישובו לארץ מולדתם להשתלב בעסקים. המשגיח מסר "ועד" תקיף לאותם בחורים בו דיבר על כך שישנם כאלו שעוד בהיותם בישיבה הרי הם בגדר "שנה ופירש"...

ואם בתלמידי חו"ל עסקינן, היה תלמיד בן חו"ל שלמד בישיבה ובאחר מימי השישי הלך לרחוץ בים. בליל שבת עבר לומר "גוט שבת" ופניו אדומות... המשגיח ביקש ממנו שיסור לביתו אחר סעודת השבת. הבחור הלך לנוח מעט לפני שפנה לבית המשגיח ונרדם עד שבת בבוקר אחר התפילה בישיבה. אחר התפילה וסעודת שבת פנה ברגלים כושלות לבית המשגיח. הוא התנצל על איחורו עקב שנרדם לשעות רבות. המשגיח לא הגיב ואמר לו: "אביך שלח אותך ממרחק ללמוד בישיבה ואני אחראי עליך. בחור בגילך שישן שעות ארוכות רצופות אין זה אלא כי הוא חולה. תבוא נא ביום ראשון בבקר ואלך עמך יחד לרופא..."

המשגיח הוסיף לספר לו, "כי באחת השנים דיבר מרן ראש הישיבה הגאון רבי אייזיק לפני יום הכיפורים ואמר: 'מה יש לבני תורה להתוודות, האם הם חשודים על הגזל? או על עבירות חלילה? וכשראה שהבחורים חשים כבר טוב עם עצמם אמר, רבנו יונה אומר כי אחד שמקיים את כל המצוות ובדבר אחד אינו נוהג באופן קבוע הוא נקרא 'מומר לדבר אחד' - האם בזלזול וברפיון של ימי שישי ושב"ק באופן קבוע איננו מומרים לדבר אחד?...'" כך סיפר המשגיח לאותו בחור.

אחרי ארבעים שנה מעיד אותו בחור לשעבר כי אינו מסוגל כיום לישון יותר מכמה שעות. מילותיו של המשגיח כי מי שיושן שעות ארוכות הוא "חולה" הוציאו לו את כל הטעם משינה עד היום הזה...

רק מי שיודע ערך התורה רשאי לפסוק על ביטולה!

רבי משה השריש בתלמידיו את המבט התורני על חומרת המפסיק ממשנתו שעליו נאמר: "כי דבר ר' בזה". וכך היה אומר: "המון העם סבורים שרק רב ומורה הוראה חייבים להיות בקיאים בארבעת חלקי שולחן ערוך. מרן גאון ישראל רבי ישראל מסלנט וצוק"ל השריש לנו כי כל אדם דיין לעצמו ומחליט בכל שעה על צעדיו וחייב להיות בקי בחלקי ההלכה כדי לדעת את הדרך בה ילך. זה ידוע. אבל האם משהו חשב, כי לפני כל מעשה שבן תורה חושב

סוכריה זה תאוות. לתת סוכריה לשני זה חסד. לרצות כבוד, זה שטות כי מה יוסיף לך הערכה מהשני אם אתה לא ראוי לזה ומה יגרע ממך הזלזול שלו אם אתה כן ראוי, אבל לחלוק כבוד לשני, זה חסד..."

לפעמים, חידש רבי משה, גם לקבל כבוד זה חסד. פעם הלך להשתתף בשמחה ואמר: "אנשים מכבדים אותי, זה שטות, אבל אם אפשר לקיים בזה 'ולב אלמנה ארנין', זה כדאי." הוא הוסיף בשם רבו מרן הגאון רבי אייזיק שר צוק"ל שכבדו אותו כראש הישיבה אמר שיש לו כיס מיוחד להחביא בו את הכבוד, אבל צריך להיזהר לא להכניס בטעות את היד לאותו כיס... ביום ששי האחרון לחייו הוא המתין לבוא הרופא והגיע לשולחן, כשהוא ממשיך למקומו הרגיל בראש השולחן ואז אמר לעצמו: "שוטה שכמותך, אתה עומד על סף המוות ומתאמץ להגיע למזרח..."

החסד מתחיל דווקא בבית...

בישיבת סלבודקה נהוג כי הנהלת הישיבה רוכשת כל זמן את הגמרות של המסכת הנלמדת בזמן. לפני שנים היו הגמרות של "ועד הישיבות" מגיעות באנייה. פעם התמהמהה האנייה וכבר ערב ראש חודש ואין גמרות. רבי משה נוסע לנמל חיפה ומספר למנהל כי הוא צריך את הגמרות לתחילת הלימודים. המנהל אומר לו, כשנפרוק את המטען נשחרר את הסחורה. רבי משה לא הבין: הרי התלמידים זקוקים לגמרות! עלה על האנייה עם כמה בחורים והתחיל להוציא גמרא אחרי גמרא, אחרי כמה שעות הוא כבר בדרך חזר לבני ברק עם הגמרות...

בלוויה אחת הוא נסע לנתב"ג לקבל את הארון. בהגיעו למקום התברר כי חסר אישור מסוים בשביל להוציא את הארון ולהמשיך עמו לירושלים. רבי משה ידע כי ממתנינים ציבור בירושלים בשעת לילה לארון, נכנס למשרד וביקש את האישור. הוא הלך מפקיד לפקיד, עד שהוכרז ברמקול כי על האחראי להיכנס שוב למשרד וכשנכנס הלה, חתם על האישור המיוחל...

פעם שאלוהו כמה מראשי הישיבה כיצד הוא מצליח לסדר דברים שאי אפשר לסדרם? השיב רבי משה: "ברגע שאני מחליט שיש לעשות את הדבר ואני היחיד שעלי מוטל לעשות זאת - אני רואה את הדבר כעשוי!"

תלמיד מהישיבה נזקק לטיפול רפואי דחוף בחו"ל. ערב שבת בצהריים. הזמן קצר. רבי משה נוסע לת"א לקונסוליה. כשהגיע רואה הוא כי הדלתות נעולות. רבי משה מטפס על הגדר... האחראי שואלו, כיצד נכנסת הרי השער סגור? רבי משה משיב בפשטות, "לכן עברתי דרך הגדר..." כמובן שלפני כניסת השבת הבחור כבר היה בדרך לטיפול הרפואי בחו"ל.

רבי משה צוק"ל לימד והדגיש שהחסד מתחיל דווקא בבית, שם גם צריכים אותו יותר מכל. יש כאלו, שפנויים למלאות משאלות זרים, ואת קוצר רוחם ותוקפנותם מגלים דווקא בבית. הוא גם הגשים את מה שלימד. כך בכל בוקר באשמורת, היה רבי משה יורד מדירתו ופח האשפה בידו כדי לרוקנו, כדי שלא להכביר על הרבנית ולא להשאיר זאת לנכדותיו. הוא חשש שהפח הגדול יעלה על גדותיו ושיפול משהו בחוץ,

הוא החביא קרש בסמוך ובו כבש את האשפה בפח. נוהג קבוע שמלבד שכנה בבית ממול שהשכימה כל בוקר כדי להתבונן בחשאי מחלונה ולהתפעל כל יום מחדש... איש לא ידע על כך. גם כשבאו נכדים לבקר, ירד ללוותם לתחנת האוטובוס ברחוב ר"ע ועלה חזרה את ההר.

אפי' התרוממות כלשהיא אסורה

הקב"ה הטיל על משה רבנו לגאול את ישראל. משה רבנו הציע את אהרן אחיו. הוא חשש שאהרן יפגע. לא נחה דעתו עד שלא הובטח לו "וראך ושמח בליבו". אמר רבי משה: "משה רבנו היה בטוח שאהרן ראוי להביא אותות ומופתים לבקוע את הים ולהוריד מן ולקבל תורה ולא היה בטוח ב"וראך ושמח בליבו" - כמה גדולה היא מעלתו של השמח בשמחת חברו!"

היה בחור בישיבה אבל ל"ע והוא לא ניחן בקול ערב... כמובן שבשנת האבל הבחור ירד לפני העמוד ורבי משה ניצל זאת להחדיר בלב הבחורים שעיקום שפתיים בחיוך יכול להוביל לתחתית. הוא אמר פעם בשיחה: "ייתכן שבחור המתפלל שחרית וקולו צרוד, וחברו המתפלל מוסף מחנן בקולו הערב - יש בכך משום 'מתכבד בקלון חברו'".

בחור ניגש אליו בחדש אלול ובישר לו שהתארס במזו"ט. הוא ביקש רשות מרבי משה להזמין בחורים לתנאים - באלול! חשב רבי משה ואמר: "אלול, הרי אתה מבין מדוע הבחורים לא יכולים להגיע. גם הבחורים עצמם מבינים זאת. אבל הכלה, אינה יודעת זאת. כדי שלא יגרם לכלה צער, יש לך רשות להזמין בחורים..."

אירע פעם מקרה מצער שנתפס בחור בישיבה ששנה ופירש רח"ל ואף היה גונב בפנימייה של הישיבה. כשנתפס הגנב, הבחורים קצת חייכו. רבי משה כינס את הבחורים לוועד ובכאב אמר להם: "ליבי דואב! אדם מישראל נמצא בשפלות מעין זו, כיצד מסוגלים אתם להעלות על שפתותיכם חיוך?!..."

שגור היה על לשונו המשפט: "די הארץ זאל זיך נישט קיין העב טאן זאך" אפילו התרוממות כל שהיא על השני אסור

קשר של תורה

מיוחד למוסף שב"ק

זה שנים רבות עולם התורה מתרפק על ספרי העיון שהציגו שאלות וספיקות בהלכה בעומק העיון, המעוררים לב המעינים להתעמק ולפלפל בהם לאמיתה של תורה.

אחד מהמיוחדים בדור הקודם שנחלו ביוזמה מופלאה זו הינו הגאון רבי מאיר אריה סגל זצוק"ל, שנשא את נכדת מרן הסבא מנובהרדוק זצוק"ל, והיה מתלמידי ישיבת ביאליסטוק, שם התוודע לגדלות מרן הקהילות יעקב' זצוק"ל עמו היה מקושר בקשרי תורה וידידות מסועפים, שברבות הימים הגיעו לידי התכתבויות ארוכות של תורה ודברי הלכה מסועפים, שעתה רואים אור לראשונה בהדרתם ושלמותם בספר החדש – 'אמרי שפר – עם אגרות קהילות יעקב' שיוצא עתה ממכש הדפוס. על מהדורתו הראשונה של הספר שהוא רק חלק מהספר הנוכחי, והתקבל בבי מדרשא אצל 'הלומדים' בחיבה יתירה, כתב מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל הסכמה ובה כתב בין היתר – 'הנה ראיתי את הספר 'אמרי שפר' של ידידי הרב הגאון המובהק חריף ובקי סוע"ה מו"ה מאיר סגל שליט"א, שעשהו על חקירות וספיקות לעורר את המעיין, ועיינתי בהרבה מקומות ומצאתי דברים נכונים בטעמי ספיקותיו, ובמקום שמאריך הוא מחדש חידושים בהבנה ישרה, על כן ידי תכון עמדו שיוציא לאור את ספרו שיהיה לתועלת גדולה בעד המעינים, וימצאו כר נרחב לעיין ולפשט את הספיקות, ובוודאי אנשי לב יביאו ברכה על ביתם וייהנו בעיונם, הכו"ח לכבוד התורה – איסר זלמן מלצר"'.

לצד התכתבויות מאלפות בעומק העיון וההלכה, אליהם שלח מרן הקהילות יעקב' זצוק"ל הגיגיו, במכתביו אף מרן הקהילות יעקב' משכנעו להדפיס הספר לרבים למרות שלא היה בידו מעות לכך. במכתב ראשוני המתפרסם בין בתרי החיבור, כותב לו מרן הקהילות יעקב' בזה הלשון – "אם מעכ"ת חושב שעד סוף החורף יהא הכל מוכן לדפוס, כבר יכול עכשיו למסור לדפוס, כי באופן רגיל הדפסת ספר של עשרה בויגן [גליונות] עולה כמון קרוב לשנה, וכבר יש למעכ"ת כרי חמש בויגן מסודר כפי השערת. אולם שמעתי שההדפסה היא עכשיו ביוקר גדול, ומקום הזול ביותר הוא בבית היתומים דיסקין, וגם שם עולה 8 לא"י לבויגן, מלבד הנייר. והנני דו"ש וש"ת באהבה רבה ומברכו בכל טוב סלה – ישראל יעקב קניבסקי".

כשאנו תוהים באוזני בנו הרה"ג רבי נתן דוד סגל שליט"א – מה זכה אביו שמרן הקהילות יעקב' התכתב עמו חלופות בכל ענייניו כה בארוכה?!

הקשר בין הגאון רבי מאיר אריה סגל זצוק"ל שנישא לנכדת מרן הסבא מנובהרדוק זצוק"ל, עם מרן בעל הקהילות יעקב' זצוק"ל החל בישיבת ביאליסטוק, שם התוודע לגדלותו של מרן זצוק"ל ומאז היה עמו היה מקושר בקשרי תורה וידידות מסועפים | קשרי תורה וחלופת מכתבים שנחשפים לראשונה בהדרתם בספר החדש שיוצא בימים אלו ממכש הדפוס – 'אמרי שפר – עם אגרות קהילות יעקב'

הללו בשם מרן ה'קהילות יעקב' צוק"ל, ועתה לתועלת מבקשי התורה שידוע שדברי מרן ה'קהילות יעקב' חביבים מאד בעיניהם, מובאים בזאת כל דברי ה'קהילות יעקב' כצורתם כפי שנכתבו לאאמו"ר, עם המשא ומתן שהיה ביניהם. טרם הוצאת הספר, נכנסתי למרן שר התורה בעל ה'דרך אמונה' שליט"א, עם תכריך כתבי היד של אאמו"ר ואביו מרן ה'קהילות יעקב', ושמה והתפעם מאד מכתבי היד, ועודדני בחום רב להוציא את הספר לתועלת עולם התורה."

איך אביכם שהיה חניך ישיבת נובהרדוק הצליח לשרוד בעיר חיפה האדומה של אותם ימים?

"זהו סיפור מופלא באמת, כשעלה ארצה, האניות עגנו בנמל חיפה, והוא איווה להישאר שם ולהקים גלעד לתנועת 'נובהרדוק' בעיר זו, בתחילה פתח ישיבת 'בית יוסף' בעיר, אך התקשה לקוממה, והחל למסור שיעורים בישיבת 'תפארת ישראל'. לצד זאת הוא פתח לראשונה מניין 'חניכי הישיבות' בבית הספר 'יבנה' ברח' ביתר בחיפה, כשבקומה השנייה מעל מבנה בית הספר הקים בית כנסת בחדר שנתנו לו, הוא אסף בעלי בתים ומסר להם שיעורים בכדי להפיח רוח התורה ודרך נובהרדוק בקרבם, וכך הפך לקהילה קטנה, והחל למסור בה שיעורים חינם אין כסף, ומשך אליו בקשרי תורה רבים, עד שהכירו אותו ומעלותיו, והפך לרב בביהכ"נ המרכזי."

אספר לכם לדוגמא שתעיד על הכלל כולו, באותם ימים ראש העירייה בחיפה היה אבא חושי, שנלחם שתהיה תחבורה ציבורית בשבת, והיתה זו העיר היחידה שהסטטוס קוו היה שיש תחבורה ציבורית בשבת, אך אבא נלחם כל העת על כך, והצליח לראשונה בתולדותיה שהרחוב הראשי הרצל ומעליו רח' גלעד – שבו ממוקם ביהכ"נ הגדול – יהיה סגור בשבת, והיה זה הישג גדול מאד שהגיע מתוך מלחמתו העיקשת

אנו שומעים נכוחה מה היתה גדלות מרן ה'קהילות יעקב' צוק"ל, שכידוע כל עיתותיו היו מחושבות להפליא, ואם היה לו זמן פנוי בלימודו, עסק מיד בכתבת חידושיו שלימים יצאו לאור בכרכי ה'קהילות יעקב' הרבים שהם אבני יסוד בכל מסכת הנלמדת בהיכלי התורה.

אך בהיות והם למדו בחברותא במשך כארבע שנים והמשיכו בקשרי תורה במשך שנים לאחר מכן, לכן מרן ה'קהילות יעקב' שלח לו עשרות רבות של אגרות שבהם חידושי תורה והלכה בכל מקצועות התורה, וכשרצה להו"ל את ספרו בחר להכניסם לתוככי הספר, ועתה רואים אור לראשונה כולם בהדרתם ושלמותם.

טפח נוסף שח לנו רבי נתן דוד שליט"א, המגובה במכתב מכתב ידו של מרן ה'קהילות יעקב' הנחשף לנגד עינינו לראשונה – "מרן ה'קהילות יעקב' האייץ בו שירפס את הספר עם חילופי המכתבים, ואף את שם הספר הוא ייעץ לו כיצד לקרותו, בזה הלשון – "עלה על דעתי שנכון לקרוא שם החיבור 'חקור דין' שהוא מעניינו, והוא לשון הברייטא פ"ו מאבות, גבי כל העוסק בתורה לשמה וכו', וחקור דין, ואולי ישתווה לגימטריה דשמו ושם אביו וודאי טוב."

מהיכן הכיר הגרמ"א את מרן ה'קהילות יעקב' בה מקרוב?
 "אאמו"ר צוק"ל היה בקשרי ידידות מופלאה עם מרן בעל ה'קהילות יעקב' צוק"ל, עוד מזמן בחרותם כאשר למדו בחברותא בישיבת 'נובהרדוק' בביאליסטוק, וכשהיו שניהם מגידי שיעור בשיעור א' וב' בישיבה הגדולה בראשות דודי מרן הגאון רבי אברהם יפה'ן צוק"ל, חתן זקני מרן הסבא קדישא מנובהרדוק זי"ע, הם המשיכו בקשרי ידידות עמוקה, ובהחלפת מכתבים בעסק התורה גם כאשר נפרדה דרכם באירופה, ולאחר מכן בהעלותם לארץ ישראל, ובסוף הספר מובאים כמה מהמכתבים הללו אשר רואים אור לראשונה.

מרן ה'קהילות יעקב' צוק"ל עבר על כתבי היד, העיר ופלפל עם אאמו"ר בחלק גדול מהספיקות שפורסמו על ידו בספרו 'אמרי שפ'ר' – חלק ראשון, שבו אבי הדפוס חלק מההערות

עם בן דודו מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל

והערכה הגדולה אליו ולפעליו.

והאמת שהיה לו חבר שסייע בעדו, באותם ימים הגיע לארה"ק רבי אליעזר אלפא שהיה אחיינו של מרן החזו"א, ועלה לארה"ק שלושה חודשים אחריו, ואחר רדתו מהאנייה בחיפה, כששמע שאבא נותר בחיפה, אמר מיד שאם הרב סגל מצליח לשרוד בעיר למרות היותו חניך נובהרדוק, הוא יישאר עמו ויוכל לשמר ההווה, ואכן הוא ורעייתו ושני ילדיהם התארחו בצריף שלנו, עד שהתמקם ומצא דירה לעצמו.

זכורני, שפרנסתו היתה בדוחק, ולמחייתו עבד כמפריש תרומה וקבל מכך מעות, אך ה'בעלי בתים' רצו לסלקו מכך כי היה מחמיר מאד, אך אבא אמר להם שאם הם מפטרים את רבי אליעזר גם הוא מתפטר מהרבנות, באומרו שאם מקפיד הוא על ההלכה אין זו סיבה לפוטרו, וכך היה.

לימים הציע לו אבא שימסור שיעורים בביהכ"נ, אך לא הכירוהו ולא היו רבים שבאו לשמוע זאת, ואבא שרצה לסייעו בא בעצמו לשמוע השיעורים, וכך כשראו מוקיר אותו כל כך, הגיעו רבים לשמוע שיעוריו, עד שהתמנה לרב ביהכ"נ 'כרמיה', והיתה להם מטרה משותפת כל ימיהם שתהיה רוח 'נובהרדוק' בחיפה, ובזכות כך נותר לדור בעיר ולא עבר לדור בצל דודו מרן החזו"א.

והיתה לו הצלחה לשכנע את החיפאים להתקרב לעולם התורה?

"הוא עמל על כך ללא הפוגה, כך לדוגמא מעורו לא היה אוכל אצל ה'בעלי בתים', וכששאלוהו לפשר הדבר, סיפר להם

על השוחט הרב סאט, שרק אצלו שחט עופות, והיה לוקח את ה'בעלי בתים' עמו לשוחט באומרו שזו הזדמנות טובה ללמדם הלכות שחיטה והחמרה במצוות.

סיפור נודע אירע באותם ימים, שה'בעלי בתים' רצו להביא לביהכ"נ המרכזי את החזן המפורסם מר גרינאטוב שהורגל להתפלל בשבת מברכים בבית הכנסת המרכזי בחיפה, אך בהיותו כהן, כשהגיעה שמועה שהוא התגרש והחזיר גרושתו, אבא לא ויתר ולא איפשר לו להתפלל על הבימה. פעם אירע שאבא האריך בתפילה והגבאים ה'בעלי בתים' ניצלו זאת והעלו אותו לתפילה, כשראה בכך הוא יצא מביהכ"נ, וזה חלחל היטב ל'בעלי בתים' שנבהלו מכך ושמעו לדברי רבם, רק לאחר שהביא הוכחות שלא התגרש אלא רק נפרד לתקופה והחזירה, הסכים אבא לכך שיעלה, וזה הביא להערכה גדולה שהיתה לו מה'בעלי בתים'.

באותם ימים אבא היה אחראי לכל הגיטין שנעשו בחיפה, ומחמת כך הגר"א הרצוג רצה שיקים בי"ד בעיר, ולא הסכים כי לא רצה להיות דיין, אך כששמע על עגונה בעירו, תר אחר שני יהודים כשרים – הרב דיקמן שכיחן כשען, והרב קולומבוס מנהל סניף בנק בחיפה, ולקחם עמו שיכנהו כדיינים באותו גט, הם נסעו לרמשק והלכו ק"מ ברגל בכדי להשיג את הבעל ששכנעו לתת גט ולהתיר העגונה.

כל הווייתו חיזקה את התושבים, כך היה רגיל ללכת ברחוב העיר בשבת עם הטלית מחשש טלטול, וצעקו עליו שכאן זה לא ביהכ"נ, אך כשראוהו קיבלו מושגי אמת ביראת שמים,

קוים זעירים לדמותו של המחבר

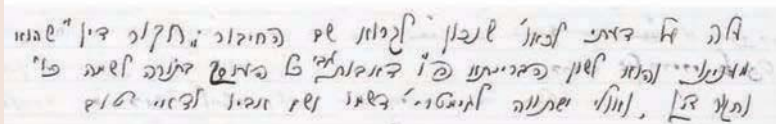
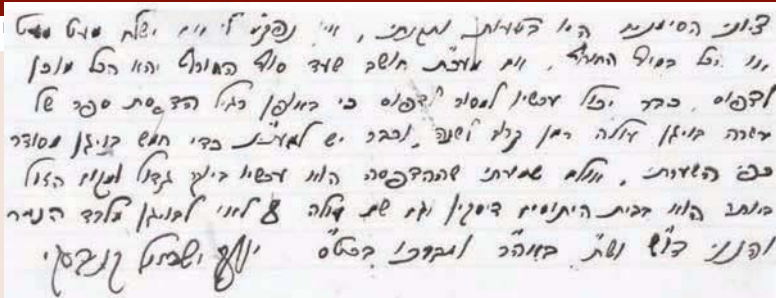
הגאון רבי מאיר אריה סגל זצוק"ל נולד בשנת תרס"ד בבריסק בליטא לאביו רבי נתן דוד זצ"ל, בנעוריו למד בישיבות נובהרדוק בהומל ברוסיה, לשם עקרה משפחתו מבריסק. בקטנותו התייתם מאביו, ובגיל צעיר עזב משפחתו ועבר לפולין. בתחילה למד בישיבת נובהרדוק בעיר, שם גם נתפרסם בעולם הישיבות כ'מאיר בריסקער' בהיותו מחדש גדול ובעל הבנה והסברה נפלאה.

בזמן המלחמה הראשונה כאשר צבאות אוסטריה וגרמניה התקרבו לנובהרדוק, החליט מרן הסבא מנובהרדוק זי"ע לברוח לרוסיה עם תלמידיו והתמקמו בעיר ממל, ואחר כך בעיר קייב, ולאחר פטירת הסבא העביר חתנו ראש הישיבה מרן הגאון רבי אברהם יפה'ן זצוק"ל את הישיבה לביאליסטוק שבפולין.

בישיבה זו למד בחברותא עם מרן ה'קהילות יעקב' זצוק"ל כמשך ארבע שנים, ומרן הקה"י סיפר שהתמדתו היתה עד כדי כך שהיה שוכח לאכול ימים שלמים, ורק לקראת שבת היה חוזר מעט ודואג לצרכי גופו.

בשנת תרפ"ט נשא רבי מאיר זצ"ל את נכדתו של מרן הסבא מנובהרדוק, בת חתנו הראשון הגאון רבי ראובן שליבנסקי [סילבר] זצ"ל שנקרא 'העילוי מוואלוז'ין', בעניין השידוך סיפרה הרבנית ע"ה, שכאשר הגיע לפרקה חיפש אחיה חתן בישיבה בביאליסטוק, בחפשו את הבחור הטוב בישיבה, ומרן הגר"א יפה'ן זצוק"ל הציע שני בחורים, את מרן הקה"י, ואת רבי מאיר זצוק"ל, וההורים בחרו את רבי מאיר זצוק"ל משום שהיה נראה להם מתאים יותר.

דוגמא זעירה מאגרותיו של מרן הקה"י

נכדו הר"ג יעקב שאול סגל שליט"א אשר הוסיף ציונים והערות ומקורות לנושאים הנידונים בספר, מציין בפנינו, שבאחד הנידונים הסתפק המחבר בדיון 'הידור מצווה', אם החיוב להדר במצווה 'עד שליש' הוא גם במקום שההידור אינו 'ניכר', וכגון לכתוב את התפילין על גבי עור נבלה וטריפה, או לעשות את בתי התפילין מעור בהמה טהורה [עיין שבת קת]. דבאופן זה אין ההידור ניכר לכל, או שרק במקום שההידור ניכר כגון כתב התפילין שיהיה נאה [עיין שו"ע או"ח לב, ד] אז יש חיוב של הידור מצווה. ודן בזה האמרי שפר' בהרחבה. ועל כך כתב מרן ה'קהילות יעקב' על פי התוספות במנחות (לב: ד"ה הא) שעניין נוי אין חשיבותו אלא משום ש'נראה', אבל חשיבות ד'שחוטה' שהוא חשיבות ד'איכות' אכתי יש להסתפק דנחשב הידור. בעניין חיוב הצלת נפשות הסתפק האמרי שפר' בסימן קנח האם 'אסופ' מן השוק שנמצא במקום רוב גוים, שאז דינו להיות כגוי לכל דיני התורה, מה דינו לעניין חיוב הצלת נפשות, האם אומרים בזה שכיוון שכן נח אינו חייב בהצלת נפשות [סנהדרין עג]. אם כן פטור הוא מהצלת נפשות, או שנאמר שלמצוות הצלת נפשות לחורא דינו כישראל משום שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב וצריך לחשוש בעצמו שמא ישראל הוא. ועי"ש שפלפל בזה.

ועל כך כתב מרן ה'קהילות יעקב' שיש לדרון, שדין זה ש'אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב' לישראל נאמר ולא לבני נח, שהרי מקרא 'וחי בהם' למדו כן, וכל התורה לישראל נאמרה, וכיוון שמצד רובא תפסינן שהוא נכרי הרי הרוב מברר נמי שאין בו דין 'אין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש', ועוד לפלל בזה ה'קהילות יעקב' ליישב קושיית ה'ביאור הלכה' בסימן שכט עי"ש.

וכשראה ה'בעלי בתים' מחזיקים הטלית בידם, ביקשם שלא יחזיקו זאת ביד אלא תחת שחיים באומרו שחשוב שיהיה קרוב לליבם, לחבב עליהם המצוות.

עד היום מתארים וקני העיר, שלא ישכחו מעמד הסיומים בערב חג הפסח, כשאבא היה כל השנה מקפיד לסיים מסכתות רבות, וכך בערב החג היה עורך מידי חצי שעה סיום מסכת לאחד הבכורים שביקש שיעשה עבורו סיום מסכת, והיה הרבר לפלא בעיניהם כמה גדול ומתמיד בתורה היה.

למרות שהיה אדם חלוש גופנית, היה לו קול חזק מאד, וכאשר היה מדליק נרות חנוכה, עמד בחצר והרעים בקולו את הברכות עד שכל האיזור היה שומע את הברכות. ובתו תיארה לימים, שהיו כמה אנשים רתיים באותה תקופה, שהיתה הנהגה זו לצנינים בעיניהם, והיו מבקשים למנוע ממנו לעשות כן, אבל בסופו של דבר האמת קרנה ממנו, וגם אותם אנשים באו לפניו להיות דיין ובורר בדיני התורה שהתרחשו ביניהם. נכדו הרה"ג רבי משה הלר שליט"א מספר לנו, שכאשר נסע עמו פעם ברכבת מחיפה לאזור המרכז, נעמד במרכז הרכבת [שהיתה מלאה חיילים באותו הזמן] ובירך ברכת הדרך בקול רם. הנכד התבייש וביקש מהסבא שאולי יברך בשקט מעט, כי מה להם לחיילים ולברכה זו, אבל הסבא אמר שעוד יראה כיצד הם אומרים אמן על ברכתו וכך ייצאו ידי חובה, ולמרבה הפלא כך היה.

“לאחר פטירתו, ביום השנה הראשון” – מספר לנו בנו הרה”ג נתן דוד סגל שליט”א – “נכנסתי למרן ה’קהילות יעקב’ להגיש בפניו את הספר הראשון שהוציא לאחר פטירתו ‘נרדי איסר’ על מסכת נדרים, וכששמע שנפטר מתוך צלילות בהירות המחשבה בעודו עסוק בלימוד התורה, אמר מרן ה’קהילות יעקב’ שמתאים לו לרבי מאיר למסור נפשו לבורא העולם תוך כדי לימוד כמו שנהג כל חייו...”

הוא היה כותב הרבה חידושי תורה?

נכדו הרה"ג מיכאל סגל שליט"א מוסיף לנו, שכתביו של הסבא היו רבים מאוד, ו"כל דף בבית היה מלא בדברי תורה,

כל ימיו נודע כשקדן מופלג ומחדש נפלא, ובשנת תש"ו הוציא לאור לראשונה את ספרו 'אמרי שפר', עד שנסתלק לבית עולמו לפני 35 שנים בט"ז שבט תשמ"ג, בהותירו אחריו כתבים רבים בהם התכתבות מסועפת זו עם מרן ה'קהילות יעקב', הרואה אור לראשונה עתה בהדרתם.

בימי חייו זכה להוציא לאור את ספרו 'אמרי דעת' על התורה, אך גם לאחר מכן המשיך לכתוב דברי מוסר וחיידושים על התורה, ואף קרא שם לספרו השני על התורה 'ישרי לב', עד אשר נתבקש לשייבה של מעלה בט"ז שבט תשמ"ג. לאחרונה יצא ספר זה יחד עם הספר 'אמרי דעת' שאול מהשווק זה מכבר בהוצאה חדשה ומהודרת, ועתה יו"ל ספרו 'אמרי שפר' עם כל אגרות מרן הקה"י.

לאחר נישואיו כמסורת תלמידי נובהרדוק לפתוח מקום תורה בכל מקום, פתח יחד עם גיסו הגאון הצדיק רבי יואל קליינרמן וצוק"ל הי"ד את ישיבת נובהרדוק בעירה אוסטרו-מזובייצק שבפולין, שם שימשו יחדיו כראשי הישיבה, ובה מסר את שיעוריו בעמקות ובדרך הישיבתית, כשיעוריו נתפרסמו באותה עת בישיבות הליטאיות בצלילותם והרצאתם הבהירה, אשר משכו תלמידים רבים. את השיעורים הוציאו לאור לאחר פטירתו בג' חלקים.

בשנת תרצ"ה עלה לארץ הקודש והתיישב בחיפה, בה נכנס בעול הרבצת התורה ורבנות העיר ונשא בעול עבודת הכלל בפעילות ענפה לחיזוק הדת הכשרות והפצת התורה, עבודה שבה התמסר במשך כיוכל שנים עד שהיה לזקן רבני חיפה.

קידושין, אך הוא שרצה לכבד מצד אחד את צד בנו ונכדו החתן, ומצד שני את צד ראש הישיבה אמר לו "הריני כאילו התקבלתי ומכבד אני את ראש הישיבה בסידור חופה וקידושין..."

יראתו שקדמה לחכמתו

גם בהיותו בעיר חיפה, כשקידש שם שמים בהליכותיו, נודע ביראתו המרוממת שקדמה לחכמתו, משום כך היה נוהג ללכת למקוה בכל יום כולל בשבתות, כשהיה לא אחת כרוך הדבר במסירות נפש של ממש, ואף לא היה מגיע למקום לשבת אם לא היה במקום התאכסנותו מקוה.

פעם הוצרך להגיע לעיר בני ברק לשמחת בר מצוה של נכד, ולא הסכים ליסוע עד שיתברר אם יש במקום מקוה הפתוח בשבת בקרבת מקום, והכל ראו כמה החשיב זאת. ופעם הוצרך לעבור ניתוח בשל סבל גדול שהיה לו, ובכל זאת נמנע מכך משום שאמר שניתוח זה ימנע ממנו ללכת למקוה זמן מה, ואם כך שווה לסבול יסורים גדולים ולא לוותר על הליכתו להטהר במקוה.

וכאשר שאלוהו לעת זקנותו מדוע הוא כה מטריח עצמו לטבילה למרות שההליכה קשה עליו מאוד, ענה, שלאחר הטבילה אני מרגיש בהירות המחשבה מה שלא היה קודם הטבילה. ופעם התבטא שגם לאחר עשר שנים יכול הוא לדעת איזה דברי תורה נכתבו על ידו קודם הליכתו למקוה ואיזה חידו"ת נכתבו לאחר שטבל במקוה. את יראתו המרוממת היה נוהג להראות כלפי בעלי הבתים שהיו בקהילתו, כך לדוגמא, בקניית ארבעת המינים נהג לקנות אתרוג ולולב גדולים במיוחד, ולעת זקנותו ביקש כן מילדיו שיקנו עבורו ארבעת מינים גדולים, ואף שלא הוצרכו כן להלכה, ביאר – בעלי הבתים אינם מבינים דיים בהידור מצוה, אבל הם יודעים ש'גדול' זה יפה, ולכן לרב צריך להיות לולב ואתרוג גדולים.

מה ניתן לתאר אודות התמדתו הנודעת?

"הוא אכן היה מתמיד מופלא, ובכל עת שראוהו היה שקוע בספריו, היה מתנגד תקיף לטיולים ושאר הנאות העולם הזה, העידו עליו שירדע כל מקום בש"ס במבחני סיכה ממש. סיפר מחותנו שפעם ביקשו שכנו יבחו אותו במבחן סיכה, והוא סירב, הפציר בו מחותנו ואמר לו, אם תראה לילד כזה דבר, אני בטוח שלעולם יישאר בו רושם זה, כיצד ניתן לדעת את התורה, לבקשה זו לא היה יכול לסרב, הילד ביקש לאחר מכן לדעת את הסוד כיצד ניתן לדעת את כל הש"ס בעל פה, והוא השיבו – יש עצה "אם תדע את כל המהרש"א על הש"ס שזה הרבה יותר קצר, תוכל להיזכר בכל עניין היכן הוא נמצא".

סיפרה בתו הרבנית חנה סורוצקין ע"ה שבערב פטירתו הוא היה לבד בביתו, וכאשר התקשרה לביתו לדרוש בשלומו, ענה לה שב"ה הכל בסדר, ושאלה אותו בתו – "אבא יש מישהו בבית?" ענה לה שאין אף אחד מלבדו. שאלה אותו "אבא אתה לבד בבית?" ואז אמר לה את המשפט שהיה כנראה האחרון בחייו – "לכד? מה פתאום, אני עם ספרי, אלו החברים הטובים ביותר".

לפני כשמונה שנים נסתלקה רעייתו הרבנית רחל ע"ה בגיל ק"ד בשיבה טובה, למרות שאיבדה לא מעט מצאצאיה בחייה, עד שהתבטאה ואמרה בחזרתה מהלוויית בתה הרבנית מרים הלר ע"ה מחיפה, "כבר רוב נכדיי אומרים קדיש!!!".

עד שבני ביתו ידעו שלא לזרוק לפח שום נייר ואפילו הזמנות שעבר זמנם באו לידי שימוש לכתובת דברי תורה.

דברי תורתו היו בכל חלקי התורה, וכבר בצעירותו רואים בחלופת מכתביו עם חבריו לישיבה כגון מרן ה'קהילות יעקב' כפי שבא לידי ביטוי בכרך החדש, ועוד, שהיו דנים בכל ענייני הש"ס בכל מקום בבקאות ובעיון, ולא אחת באותו מכתב היו דנים בסוגיות במסכת שבת, בענייני נזיקין ובענייני טהרות. ככלל, סדר טהרות היה חביב בעיניו מאוד, ולעת זקנותו הצטער שלא זכה לסיים את ספריו על ענייני טהרות, אשר כבר קרא להם שם [דעת טהורה] ובעזה"ל עוד יראו אור.

מלבד הספר 'אמרי שפר' – עם אגרות קהילות יעקב' שיצא לאור זה עתה, זכו בניו להוציא עוד ספרים רבים מכתבי ידו, ובהם ספרי השיעורים 'אמרי שפר' על מסכתות ב"מ ב"ב סנהדרין, ועל מסכתות יבמות כתובות גיטין קידושין וחולין, ועוד ספרים שכבר הכין בחייו לדפוס – 'מילי דשבתא' על מסכתות שבת ועירובין, ו'נדרי איסר' על מסכת נדרים".

מה היתה הנהגתו עם הצבור אותה הנהיג?

"הוא כיהן כרב בית המדרש המרכזי בעיר במשך כיוכל שנה, למרות מעלותיו המיוחדות ורמת הלמדנות המופלאה, ידע לדרת לרמתם של ה'בעלי בתים', והסביר בפשטות בשיעורי דף היומי בכל יום את הגמרא. השיעורים נאמרו על ידו מחוץ לבית המדרש במגרש פתוח תחת כיפת השמים כיון שלא היה מקום לכך בבית המדרש, ובקולו החזק ביאר בלשון ברורה עד שהאנשים היו עומדים מסביבו, והיו אנשים שהיתה להם קביעות לשמוע שיעור זה מחלון ביתם... וישנם תלמידים ששמעו ממנו שש מחזורים של שיעורי דף היומי במתכונת זו. שיעורים אלו היו חביבים עליו ביותר, והיה כותב במחברות מיוחדות מה שנתחדש לו בעצמו בשיעורים אלו.

וכאשר באו ה'בעלי בתים' לשאול שאלה בהלכה, לא רק שענה להם את הפסק להלכה, היה מראה להם בספר מהיכן יצא הפסק, אם מדברי ה'מגן אברהם' או ה'משנה ברורה' וכדומה, באומרו שכאשר באים לשאול שאלה, זוהי הזדמנות לא רק לענות את התשובה אלא גם ללמד אותה...

כן היה דרשן מופלא, וגם בדרשותיו באגדה היה ניכר כח החידוש המיוחד שלו, בכל דבר תורה היה מוצא את נקודת האור המוסרית. דרשותיו היו מתאימות לתלמידי חכמים גדולים כמו גם לבעלי בתים פשוטים, היה אומר שהדרשה צריכה שיהיה בה רעיון עמוק, אבל בכדי שגם אנשים פשוטים יוכלו להבין ולזכור את הדרשה, צריך לספר עובדות ומעשים בתוך הדרשה, ואמר שדומה הדבר לכוס מים, שאם מכניסים בה מעט תרכיז מתוק, כל המים נהפכים למתוקים.

ענוותנותו היתה מופלאה ממש, וכפי שאירע פעם שנכדו ראה שכשבא אחד מנכדיו לפרקו וצד הכלה ביקש לכבד את סב הכלה בסידור קידושין, וראה הנכד בכך פחיתות כבוד ופגיעה בסבא, והתבטא אחד הנכדים לחבירו בפניו ואמר "אסור לנו לוותר", הסבא שהיה עד אז שקוע בספריו, נעמד מלא קומתו וגער באותו הנכד בחומרא ואמר [באידיש] – "אני למדתי בנובהדרוק, אני לומד מוסר, אצלי בבית לא יגידו שאסור לוותר", וחזר לתלמודו. וגם בחתונת נכדו עם נכדת הגאון הגדול רבי אברהם פרבשטיין זצוק"ל כיבדוהו בסידור

שלום במרומים

המשך מעמוד 9

הפרידה ממנהיג דגול...

בדיוק כך אירע שגדולי ישראל הגיעו לארה"ב, ביום בו נסתלק מנהיגה האגודאי הנודע רבי משה שרר זצ"ל לבית עולמו, העצב על כל הנוכחים ניבט מהעיניים. חלל גדול נפער שם, שם, מתחת לשלט שהיה אמור לקבל בחגיגות את מרן הגראי"ל שטיינמן וכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, רביץ עצב גדול, מועקה. יהדות ארה"ב הגיעה בהמוניה ללוות את רבי משה שרר זצ"ל למנוחות.

הם הלכו שם בשקט, כמעט על בהונות. הקשיבו להספדים קורעי הלב. הוא היה המנהיג הציבורי הבלתי מעורער של יהדות ארה"ב. כל אחד מהנוכחים כל כך רוצה לראות את האורחים הדגולים מארץ הקודש ביחד, מגיעים למקום שבו הוא פעל. הוא לא זכה.

קבלת הפנים לאורחים הדגולים, התבטלה. רבי משה שרר זצ"ל לא ידע, שהם יגיעו לבית העלמין בו נטמן בחלקת המשפחה, כדי ללוותו למנוחתו האחרונה.

כאן החל אז אותו ביקור על אדמת אמריקה. שיירת המכוניות יצאה לבית העלמין היהודי של לונג איילנד. יש משהו מנוכח באותו בית עלמין. צמחיה מטופחת כמעט בסגנון אישי. שיחים קצוצים מכסים על אבני מצבות קטנות. ואז עצר האוטובוס, ליד חלקת המשפחה של הרב שרר. משהו אחר, בלב הטיפוח המלאכותי. חלקה מסורתית לחלוטין. וכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א ניגש אל הקבר. מרן ראש הישיבה זצוק"ל, לאחר שפילסו לו דרך העוברת בין קברים, ניגש אף הוא באיטיות. השמים הלכו והאדימו, כמו עיני האנשים. הצבעים התחלפו, שמים נצבעו בשחור. עוד יום גוע לאיטו. יום נוסף נאסף אל עמיו. פרק בתולדותיה של יהדות ארה"ב נחתם, באותו רגע בדיוק, החל פרק חדש, מסעם ההיסטורי של גדולי ישראל יצא בכך לדרכו.

בעוד בפתח ביתו של נאמנו הרב אברהם בירדמן הי"ו ששימש כאכסניה, עמדו אז המוני בני תורה ותלמידי חכמים שצבאו על הבית הפינתי בשדרה שבשכונת בורו פארק כדי לקדם את פניו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל. ואז, כשהרכב עצר, נראתה על פניהם נהרה.

במקביל, בבית המדרש של חסידי גור, ההתרגשות הייתה עצומה. מאות מחסידיו של כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, המתינו שם בדריכות. לא בכל יום הרבי שליט"א מגיע לארצם ולבית מדרשם. וכשהגיע הרכב של הרבי שליט"א שבא מבית העלמין, וכ"ק האדמו"ר מגור עבר על פני הממתנים לאמירת שלום, ההתרגשות שם הייתה גדולה, והביאה בכנפיה שמחה יתירה.

אך היו רגעים נוספים של קורת רוח, כך לדוגמא כשישב כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א במשך כשעה בשיעור שנשא מרן זצוק"ל בישיבת לייקווד, הכול חשו, שבעוד בארץ לעתים מתחלקים לקבוצות וכל אחד צועד בדרכו – בארה"ב אין הדבר כך, יושבים יחד כולם, ואף אנשי המשלחת של מרן זצוק"ל, התארחו באכסניה אצל חסיד גור, וזה השפיע על המון העם. אבל היחד, המראות החריגים כיצד מרן מכבד את כ"ק האדמו"ר שליט"א וכיצד כ"ק האדמו"ר סכך בגופו על מרן זצוק"ל מדחיפות ההמון, אלו מראות שנחרטו בתולדות יהדות ארה"ב, והתמונות שהגיעו משם אז עודן זועקות לכל בר בר כי רב ככל עיר ופלך: ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

פרורי זכרונות, רסיסי געגועים, תמרורי דרכים.

רחבי הארץ, ודיברו בה על חשיבות ייסוד מקומות תורניים על טהרת הקודש, וההינזרות מכל פגעי הזמן.

וכך היו דברי כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א בכינוס הגדול שהתקיים בפאריז – הנני מקדם בברכה את כל הנאספים כאן, לכבוד התורה, לכבוד ראש הישיבה. צריכים להתחזק בצרפת ובארץ ישראל ובכל מקום, לעשות לעצמו שעורי תורה, כל אחד כפי יכולתו, ומי שיודע ויכול – אף ימסור שעורים לאחרים. בפרשת השבוע, פרשת אמור, נכתב ברש"י: 'אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים'. גם את הגדולים צריך להזהיר, שיחנכו את עצמם, להתחזק בתורה וביראת שמים. על הקטנים – צריכים להשגיח על הילדים, לחנכם לטהרה, לעול תורה ולעול מצוות. חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה, כאשר מחנכים את הילדים בצעירותם, הרי זה נשאר ומתקיים אח"כ כל ימי חייהם.

כתוב: 'כחיצים ביד גיבור כן בני הנעורים'. לזרוק חץ גם החלש יכול ולא צריך גבורה, ועוד, הרי גבורת הגיבור היא מכוח עצמו ואינו צריך לחיצים, רק כאשר עומד במלחמה מרחוק שאז אין גבורתו ניכרת.?? אלא, שבבני הנעורים יש את שתי המעלות, גם גיבור – בימי הנעורים אדם בכוחו, וגם כחיצים שאם הילדים מקבלים בקטנותם חינוך טוב כראוי, הרי זה כחיצים בידם שיש להם מזה הכוח לכל השנים הלאה??

הנני מברך את כל הקהל שבאו לכאן לכבוד שמים ולכבוד התורה, שלכולם יהיה טוב, בריאות, בני חיי ומוזוני, כל אחד מה שהוא צריך, נחת מהילדים והצלחה לחנכם לתורה ולמצוות, שיהיו יכולים להרבות תורה ומצוות...

כשנפתחה דלתו של המטוס בקצה מסלול הנחיתה של העיר מרסיי, כשנראו אז מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל ויבלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, פרצה במקום שירה אדירה. מחיצות הזכוכית שניצבות בואכה אל הטרמינל הקטן, לא הצליחו לכלוא את הקולות. דמויותיהם של גדולי ישראל שהשתקפו אל תוך הזכוכית, הכפילו את ההתפעלות.

הטרמינל הקטן אינו מורגל במראות מהסוג הזה. מרן הגאון ראי"ל שטיינמן זצוק"ל וכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א ישבו שם על הכיסאות האדומים, וההמונים סככו עליהם כמו צדפה המגוננת על פנינה. לא צריך להתאמץ כדי להבחין: מרסיי אינה מורגלת בכגון אלה. ההרגל לא עמעם את ההתפעלות של המפגש הראשון. בחוץ כבר התייצבו צעירי הצאן, הגדיים, ובידיהם דגלים אדומים. חלקם במגבעות, אחרים בכיפות קטיפה בורקות בשמש. כמה מהם עטרו לראשם קסקט, ששיווה להם מראה צרפתי אופייני. הם היו לבושים בגדי חג. מבטם לוהט, ממוקד. בעוד מספר דקות, יתחיל מסע החיזוק על אדמת צרפת.

האולם דמם, כשקולו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל אז פילס דרכים אל הלבבות. לעשות למען כבוד שמים, הוא תבע. הוא קרא לציבור לבצר את גרדי הצניעות, לבל ישוב הקב"ה מאחוריק, ח"ו. לאחר מכן נשא כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א דברי ברכה, כשהכול ישבו קשובים, והוא קרא להרבות בשיעורי תורה, וביקש לבצר את חימת החינוך, הרעיון ברכה על קהל קדוש שענה אמן בקול נרגש.

קריאתו של המשגיח

המשך מעמוד 25

שתהיה בלבו של האדם!

בני הישיבה נהגו לבוא ולהיפרד ממנו בסיום הזמן (מנהג שהיה מקובל בעבר בישיבות המוסריות) ובמוצאי יום כיפור ידע לשלוט על עצמו לגמרי ולהתייחס לכל בחור. בחור שלא הגיע, בתחילת הזמן הבא היה אומר לו: "משה רבנו היה מוכן לוותר על הזכות לגאול את עם ישראל מגלות נוראה ולא לצאת לדרך בלי להיפרד מחותנו, וכאן בחור יכול לחמוק לבין הזמנים בלי להיפרד ולומר שלום..."

כל השבעים שנה של מוסר היו כדאיים!

באמצע קיץ תשמ"ז חש רבי משה מחושים בבטנו אך לא ייחס להם חשיבות. המחושים תכפו והציקו, והוא פנה אל הרופא. אחר סדרת בדיקות שמע מהרופא כי יש חשד למשהו לא טוב בגופו. הרופא עשה בדיקה ורצה לשלוחה למכון הפתולוגי באבו כביר, רבי משה אמר שהוא ייקח בעצמו את הבדיקה וכך עשה. אח"כ סיפר: "לקחתי את הבדיקה בעצמי לאבו כביר, זה היה ביום שלישי. אמרו לי שם, שאוכל לדעת תשובה רק ביום חמישי. כלומר עד יום חמישי אין לי מה לעשות, ואם אין מה לעשות אסור לגלות את הדבר לאיש, כי אסור לגרום לשני צער כל זמן שאין בזה תועלת ולכן שמרתי את הדבר בסוד."

היה קשה לי עם עצמי... ישבתי ולמדתי מוסר... וביום רביעי עליתי לישיבה ואמרתי שמועס ודיברתי על ייסורים... יכולתי להרשות לעצמי לדבר על כך - כי אף אחד לא ידע מאומה ולפיכך לא גרמתי צער לאיש. אני ידעתי ודברתי לעצמי... כשכבר כולם ידעו אסור לי לדבר על ייסורים כדי שלא לצערם, לכן בשמועס הבא דברתי על שמחה, כי עלי לדאוג שלא יצטערו אחרים בגללי.

אחר תקופה אמר לנכדו: "כל השבעים שנה שלמדתי מוסר - היו כדאיים לי ולו רק כדי לעבור את אותם ימים שהיה עלי לעכל את הידיעה הזאת לבדי!"

באותו שמועס שדיבר על ייסורים אמר בין הדברים: "כשאדם מקבל ל"ע בשורה שאינה טובה על מחלה ח"ו, הרי בהשקפה ראשונה מיד הוא נעשה בהול ורואג - אולם אם יחשוב לרגע קט וישים אל ליבו שעצם זה שהוא בהול ורואג עולה לו לכפר עליו הלא צער זה כדאי הוא לו. אולם עליו לזכור, שאסור לגרום צער לזולתו מחמת הייסורים שלו. מורינו רבי אברהם זצוק"ל סבל ייסורים כל ימי חייו, ועם זאת כששאלוהו לשלומו היה משיב, יותר טוב מאתמול, ומעולם לא אמר שהוא סובל. והגם שהוא סובל בפנים, כלפי חוץ עליו להראות שהוא שמח. ואיש מבין השומעים לא העלה בדעתו כי המשגיח מדבר על... עצמו.

בימי האחרונים אמר לאחד ממקורביו, כי יש בני אדם שנדמה להם לעת כזו כי חובת השעה לעשות חשבון נפש - זוהי עצת היצר! היצר אומר לאדם תעשה חשבון הנפש העיקר אל תלמד...

כך עמד ארבעים שנה והשקה ממעיינות סלבורקה. פעם אמר שבקלם לא אמרו שיחות בראש השנה בגלל 'סימנא מילתא', בשמועס שזורים דברי תוכחה ויש חסרון סימן טוב, אבל בסלבורקה אומרים שמועס בראש השנה כי השמועסים כל השנה הם בבחינת 'תפוח ברבש', תביעה מהאדם לאיזה פסגות הוא צריך ומסוגל להגיע!

משה עבד ד'

המשך מעמוד 21

חכמת אדם תאיר פניו

בשכונת בית וגן היה זה מראה שכיח לראות את הגאון זצוק"ל ממתיין כאחד האדם בתחנת אוטובוס. הוא לא חשב לרגע להטריח אחרים שייקחו אותו. קו האוטובוס שעבר ליד ביתו לא היה קו שעובר אך ורק בשכונות חרדיות ומטבע הדברים האוטובוס לא היה "נקי" כלל וכלל, הגאון זצוק"ל היה עולה לאוטובוס כשהוא שקוע בשרעפיו ואינו מבחין כלל מה קורה סביבו, אפילו מקום לשבת לא תמיד היה מוצא. ומסביבו אמנם תהום סערה אך הוא שקוע בתורתו ושום דבר אינו יכול להטרידו. אחר הנוסעים שהתיישב לידו ביקש לשוחח אתו בלימוד, הגאון זצוק"ל ענה לו בשנינות ש"ישיבה משותפת על אותו ספסל אינה בהכרח מזמינה שיחה..." ייתכן כי בשל השקיעות שגזר על עצמו בנסיעה באוטובוס חשש הגאון זצוק"ל שאם ישוחח עם היושב לצדו תיפגע שקיעותו והרי שקיעות זאת מלבד עצם חשיבותה, נתקה אותו מהסובב.

הגאון זצוק"ל היה ידוע בשנינותו ובפיקחותו כאשר תשובותיו החדות היו מותירות את שומעיו פעורי פה. כשהגיע למסור שיחה בכולל גדול של מאות אברכים הביע את התפעלותו בפני מנהל הכולל על כך שהוא מחזיק כ"כ הרבה אברכים. מנהל הכולל השיב כי "הקב"ה מחזיק את הכולל ואני רק עוזר לו". הגאון זצוק"ל לא אהב את התשובה ומיד העיר לו בעדינות, "אולי אתה חושב שאתה שליח שעוזר לקב"ה. הוא יתברך עושה הכל".

בהיותו בבית האבל התכבד ללמוד משניות לזכות הנפטר. הספר שהובא לו היה מאובק מאוד וניכר שזמן רב לא השתמשו בו. הגאון זצוק"ל הפטיר כלאחר יד, "זאת אומרת משנה לא זוהי ממקומה".

מסכת חיים אחת

מנהג מקורי היה לו, בספרייתו הגדולה ספרי הש"ס היו מסודרים משמאל לימין ולא כמקובל מימין לשמאל. כשנשאל על כך היה משיב כי כל הש"ס כולו הוא בעצם ספר אחד ולא עשרים כרכים נפרדים ומכיוון שכך פותחים את הש"ס בברכות הנמצא בראש הערימה ומסיימים בנידה.

מלבד ההסבר הנפלא, יש בסיפור זה ללמד על שירת חייו המופלאה של הגאון המופלא רבי משה שפירא זצוק"ל, שכן אצלו כל שירת חייו הענפה הייתה מסכת חיים אחת מושלמת ומופלאה, נדירה ומיוחדת במינה של יחידה אחת שלמה, מורכבת אמנם מכרכים רבים ומלאים אך בסופו של דבר מתחברת למרקם נדיר ומיוחד של מסכת חיים אחת שבשביל ללמוד בה ולהבינה צריך להתחיל מברכות ולסיים בנידה.

ניסינו ולו במעט לגעת בשולי אדרתו, בשולי שירת חייו המופלאה. ברור שאין בידי העט והממילא לתארם בשלמות, שכן היחיד שיוכל לתאר ולהקיף את כל אותה מסכת חיים זהו רק הגאון המופלא רבי משה זצוק"ל בעצמו ולדאבוננו הוא איננו, ו - 'זוי להאי ארעא דחסרא גברא רבא' אך מהמעט שכן נכתב יהי רצון שנזכה לקחת משהו מדרכיו ומהנהגתו, ובוודאי שיהיה זה לזכות נשמתו הטהורה ושפתותיו יהיו דובכות בקבר עד אשר יקיצו וירננו שוכני עפר.